

**Закон о насељавању јужних крајева са
објашњењем и тумачењем за потребу
аграрног и осталог особља и аграрних
интересаната и Правилник о бесплатном
превозу насељеника, њиховог инвентара
и начину плаћања возарине за превоз на
државним железницама и бродовима у
државној експлоатацији и на приватним
железницама и бродовима, 1931.**

Садржај

Глава I. Опште одредбе

Глава II. Органи Министарства пољопривреде за
насељавање у јужним крајевима

Глава III. Саветодавни одбор

Глава IV. Комисија за ограничавање земљишта

Глава V. Додељивање земље

Глава VI. Аграрне задруге

Глава VII. Састав Врховног повереништва
аграрне реформе и аграрних повереништава

Глава VIII. Казнена наређења

Глава IX. Материјална наређења

Глава X. Завршна и прелазна наређења

Додатак

Решење Мин. Пољопривреде бр. 26451/VI б.

Правилник о бесплатном превозу насељеника,
њиховог инвентара и начину плаћања возарине за
превоз на државним железницама и бродовима у
државној експлоатацији и на приватним
железницама и бродовима

Одељак I. Опште одредбе

Одељак II. Право на издавање упутница за
кредитирање возарине

Одељак III. Лица која имају право на бесплатан
превоз

Одељак IV. Начин кредитирања

Одељак V. Издавање упутница за бесплатан превоз

Одељак VI. Дужности овлашћених установа за издавање упутница

Одељак VII. Евиденција издатих упутница

Одељак VIII. Обрачун и исплата издатих упутница

Одељак IX. Завршне одредбе

631.1

9

ДЛАВ В. МАГОВЧЕВИЋ

сека за Јужне крајебе

Оделења за аграрну реформу и аграрно-
правне послове Министарства пољопривреде

ЗАКОН О НАСЕЉАВАЊУ ЈУЖНИХ КРАЈЕВА

са

објашњењем и тумачењем за потребу
аграрног и осталог особља и аграрних
интересаната

и

ПРАВИЛНИК

о

бесплатном превозу насељеника, њиховог инвентара и
начину плаћања возарине за превоз на државним
железницама и бродовима у државној експлоатацији
и на приватним железницама и бродовима

БЕОГРАД

Штампа „Планета“, Срет. Ил. Обрадовић — Ускочка 8

1931.

Уведено у нови инвентар бр. 3449

1 Јуна 1942 год.

Београд.

ВОЈИСЛАВ В. МАГОВЧЕВИЋ
шеф отсека за Јужне крајеве
Одељења за аграрну реформу и аграрно-
правне послове Министарства пољопривреде

ЗАКОН

О

НАСЕЉАВАЊУ ЈУЖНИХ КРАЈЕВА

са

објашњењем и тумачењем за потребу
аграрног и осталог особља и аграрних
интересаната

и

ПРАВИЛНИК

о

бесплатном превозу насељеника, њиховог инвентара и
начину плаћања возарине за превоз на државним
железницама и бродовима у државној експлоатацији
и на приватним железницама и бродовима

БЕОГРАД

Штампа „Планета“, Срет. Ил. Обрадовића — Ускочка 8
1931.

Јав. бр.
37696

МИ
А Л Е К С А Н Д А Р I.
по милости Божјој и вољи Народној
Краљ Југославије

На предлог Нашег Министра пољопривреде,
а по саслушању Претседника Нашег Министар-
ског савета, прописујемо и проглашујемо

ЗАКОН

О НАСЕЉАВАЊУ ЈУЖНИХ КРАЈЕВА

ГЛАВА

I.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

§ 1.

(¹) Насељавање јужних крајева, који су по-
сле 1912. године присаједињени ранијој терито-
рији Србије и Црне Горе, вршиће по овом закону
Министарство пољопривреде преко органа пред-
виђених овим законом.

(²) Под насељавањем разуме се давање зем-
љишта за обрађивање и насељење, насељавање, као
и стварање услова за насеља и њихово подизање
и уређење.

= Први радови на колонизацији Јужних
Крајева вршени су још 1914. год. по пропи-

сима Уредбе о насељавању у новоослобођеним и присаједињеним областима Краљевине Србије од 20. фебруара 1914. год. са изменама и допунама од 9. маја 1914. год. и по Закону о насељавању новоослобођених предјела Црне Горе од 27. фебруара 1914. год., а прекинути су ратом за ослобођење и уједињење.

По свршетку рата настављено је колонизирање по прописима Уредбе о насељавању јужних нових крајева од 24. септембра 1920. г., која је обнародована у „Службеним новинама” бр. 232 од 20. октобра 1920. г. и озаконена без икаквих измена и допуна 20. маја 1922. године. Донета првих година по ослобођењу, кад је тек приступљено сређивању и консолидовању тешких прилика створених дугогодишњим ратом, она није могла да избегне многе недостатке нити да предвиди како ће се најправилније решити аграрно-колонициони проблем.

После десет година рада на извођењу колонизације у Јужним крајевима морало се ипак на основу стеченог искуства приступити доношењу једног потпуног и савременог закона о насељавању Јужних крајева.

Оправдање за доношење новог закона у толико је веће, што програм насељавања није ни у пола изведен, те се његово извођење мора убрзати. За сврхе насељавања остали су још неискоришћени велики комплекси земљишта који су врло важни како са економско-привредног гледишта, тако и са становишта виших националних и државних интереса.

Највише је насељена косовска равница, околина Скопља и Куманова и једним делом

Метохија. Остали крајеви или су само мањим делом насељени или се тек сада у њима стварају потребни услови за интензивнију колонизацију.

На територији Јужних крајева колонизација се, с обзиром на њено садање стање, на њене циљеве и на постојеће услове и потребе, може паралелно спроводити у две колониционе зоне: северно-западну и југо-источну.

Прва зона захвата слив реке Ситнице, Неродимке и Белог Дрима са површином од 10.720 кв. километара, од које су две трећине равно и таласасто земљиште, а једна трећина под планинама. На овој површини живи 437 000 становника, односно просечно 40 становника на један квадратни километар.

Важност просторије ове зоне је врло велика, јер је она хидрографски чвор река које са ње полазе и уливају се у три мора и природни чвор комуникација за све четири стране света. Тим се и објашњава од куд је баш у овој зони била престоница средњевијевне српске државе у Призрену и Патријаршија у Пећи, као и војнички и државно-политички значај Косовске битке.

Скоро целокупна просторија чини један продуктиван економски комплекс. Равни су обрађене или под утрином повољног бонитета, таласасто земљиште је већим делом под ситногорицом доброг и средњег бонитета, а планине су шумовите. Равни и таласасто земљиште врло су погодни за ратарство, виноградарство и воћарство, а поред река и за повртарство. Планине са пашњацима и високим суватима подесне су за сточарство. Ако би се цела зона довољно колонизирала и

обрадила принос са ње био би неколико пута већи него раније.

Друга зона заузима сав остали део између Шаре и Скопске црне горе, предратних граница Србије и граница Бугарске, Грчке и Албаније. У њеној унутрашњости простире се равно, таласасто и брежуљкасто голо земљиште са средњом надморском висином око 500, а низине поред река око 200 метара. Једна четвртина целокупне површине је под планином, а три четвртине под брежуљкастим, таласастим и равним земљиштем. У економском погледу ова зона, кад би се добро населила, пошумила и рационално обрадила, била би један од најпродуктивнијих и најбогатијих крајева наше државе, јер су климатске прилике повољне да могу успевати многе културне биљке (афион, пиринач, памук, рицинус, дуван итд.), као и разне лековите биљке. Значај интензивне колонизације у ове две зоне неоспоран је, те је с тога и циљ овога закона да створи све потребне услове за њено правилно и успешно довршење на територији Јужних крајева. Он садржи многе нове одредбе и принципе, чија ће тачна примена много допринети како повољном успеху колонизације, тако и добром економском развоју и напретку аграрних интересената.

— Ближе одредбе о подручју „Јужних крајева” и органима, који ће вршити насељавање, прописане су у §-у 4. овог Закона.

— Према овом пропису (став 2.) под насељавањем у ширем смислу не подразумева се само давање земље за насељење и обрађива-

ње (§§ 11, 13. и 14.) него и сва друга законом предвиђена настојања власти у циљу стварања потребних услова за подизање, уређење, развијање и напредак насеља (§§ 12, 15, 20, 21, 37. и 38.).

§ 2.

(¹) За насељавање ће се употребити:

1. Слободна државна земљишта: утрине, крчевине, погодна шумска тла и свако оно државно земљиште, које се издвоји за насељавање по прописима закона о поступку при деоби државних добара у сврхе аграрне реформе.

2. Општинске и сеоске земље и утрине, колико претичу преко стварних потреба дотичних општина и села. Општинама и селима може се за утрину оставити само необрадиво земљиште.

3. Пуста и трајно напуштена земљишта приватних власника и чивчија.

4. Одметничка имања.

5. Земљишта, која се могу издвојити за сврхе аграрне реформе по прописима закона, који важе или буду важили за велике поседе, или за земљишта под чивчијским и њима сличним односима. Деоба оваквог земљишта вршиће се по овом закону, а под условима закона аграрне реформе за велике поседе и закона о уређењу аграрних односа у Јужној Србији и Црној Гори.

(²) У вези одредаба овога §-а под чивчијама подразумевају се само они, који су свој чивчијски однос са сопствеником земље засновали у времену од најмање 10 година у назад, рачунајући од 1. октобра 1912. године, по коме је чивчија, који није имао сопствене земље, добио од сопственика кућу за стално становање или потребна средства за њено подизање и на неодређено време оноли-

ку површину земље, коју је могао са својом породицом обрађивати под условом да са земље, на којој је са породицом стално насељен, даје сопственику уобичајени део годишњег прихода. Заснован однос од најмање десет година до 1. октобра 1912. године имао је непрекидно трајати на поседу једног истог сопственика или његовог законитог наследника.

(*) Необрадиво земљиште је оно, које се може искључиво употребити за испашу или пошумљавање.

— За насељавање се поред других слободних државних земљишта (утрине, крчевине) могу узети и погодна шумска тла без обзира да ли су она под ситном или високом шумом. Ипак овај пропис не треба једнострано тумачити као да се сва шумска земљишта, па и она под високом шумом, могу употребити за наведени смер кад год се утврди погодност њиховог бонитета за привреду, не водећи при том рачуна о интересима шумског господарства. Ово је, мислим, и законодавчева намера, те би се у духу исте могло погодно шумско земљиште узети једино у случајевима нарочите колонизационе потребе. Кад постоји таква потреба имају од случаја до случаја да цене надлежне аграрне власти. Ако су у питању важнији већи комплекси шумског земљишта било би правилно и логично, да се не приступа њиховом ограничавању и одвајању за потребе насељавања док се претходно не добије сагласност надлежних шумских власти. У највише случајева имало би се предузети аналогно поступање у духу наредбе Министра шума и рудника и Министра за аграрну ре-

форму Бр. 44100 од 15. децембра 1924. године, а по потреби прописао би се и нови поступак у споразуму између заинтересованих Министарстава.

За издвајање осталих државних земљишта није у овом законском пропису (ст. 1. тач. 1.) одређен специјалан поступак, али је јасно, да би се у конкретним случајевима, пре него што се приступи дефинитивном ограничењу таквог земљишта по прописима §§ 7. и 8., имао провести сходан поступак прописан у закону о поступку при деоби државних добара у сврхе аграрне реформе (чл. 1—7.) од 20. маја 1922. године.

— По одредби тач. 2. чл. 2. Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године за потребе насељавања могле су се узети све општинске и сеоске земље и утрине, које претичу преко стварних потреба дотичних општина и села за испашу и прогон њихове стоке. Одредба ст. 1. тач. 2. овога §-а води више рачуна о принципима урбанизма, па с тога предвиђа узимање општинских и сеоских земљишта и утрина, у колико оне претичу преко свих стварних потреба дотичних општина и села, а не само потреба за испашу и прогон стоке.

— За пуста и трајно напуштена земљишта приватних власника и чивчија нису прописане ближе одредбе кад се једно земљиште може сматрати пустим и трајно напуштеним и коме оно има да припадне (држави), нити је предвиђен односни поступак за такво земљиште. Једино се онда за одређивање појма

„пустог и трајно напуштеног земљишта” може узети грађанско-правни критеријум, па према томе одредити поступак по прописима грађанског законика, што је, како изгледа, била и законодавчева интенција.

Било би ипак спорно: под које ће се законске прописе подвести напуштено чивчијско земљиште, као и да ли ће се као напуштено земљиште сматрати свако оно, које је чивчија напустио, или само оно, које је напустио и чивчија и бивши власник (чифлик-сајбија)?

Овај пропис (ст. 1. тач. 4.) не даје дефиницију одметничког имања. Кад ће се неко сматрати одметником и његово имање одметничким мора се, у недостатку прописа у овом закону, узети одговарајућа одредба из закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави. Уношење сходне одредбе у Правилник за извршење овог закона не би имало правног дејства, пошто се правилници издају и служе за интеран рад власти, одређених за примењивање закона, а норме обавезне за свакога, треба да буду унете у закон или у уредбу издату на основу изричног законског овлашћења.

— Издвајање земљишта у смислу ст. 1. тач. 5. овог §-а вршиће се по прописима закона који важе или буду важали за велике поседе или за земљишта под чивчијским и њима сличним односима. У прве спадају:

а) претходне одредбе за припрему аграрне реформе, обнародоване у „Службеним новинама” бр. 11. од 27. фебруара 1919. године, а озакоњене 20. маја 1922. године;

б) уредба о provedби делимичне експро-

пријације земљишта великихседа, обнародована у „Службеним новинама” бр. 37 од 19. фебруара 1920. године, а озакоњена 4. јуна 1922. године; и

в) уредба о издавању земљишта великихседа у четворогодишњи закуп, обнародована у „Службеним новинама” бр. 204 од 16. септембра 1920. године, а озакоњена 20. маја 1922. године.

У законе који би тек важали за велике поседе или за чивчијске и њима сличне односе могу доћи у обзир: а) закон о ликвидацији великихседа; и б) закон о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Србије и Црне Горе.

— Пропис ст. 2. овог §-а даје квалификацију чивчијског својства и односа и ако јој, строго узевши, не би било место у овом закону него у закону о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Србије и Црне Горе, који се има ускоро донети. Ипак се оваква одредба правда намером да се да правилније тумачење пропису из ст. 1. тач. 3. овог §-а, у колико се њим предвиђа узимање напуштених чивчијских имања у сврхе насељавања.

Овде је још карактеристично, што законодавац под чивчијским односом не сматра ни однос заснован између чивчије и чифлик-сајбије пре ступања на снагу претходних одредаба за припрему аграрне реформе од 27. фебруара 1919. године, ни засновани однос затечен даном ослобођења Јужних крајева 1. октобра 1912. године, него једино однос, који је заснован најмање 10 година у назад од дана ослобођења Јужних крајева.

Завршна одредба овог законског прописа није довољно јасна и потпуна. По њој је засновани однос имао непрекидно трајати на поседу једног истог сопственика или његовог законитог наследника, па се онда, сасвим оправдано, може поставити логично питање: хоће ли се као непрекидни чивчијски однос третирати и онај однос, који је био заснован на поседу једног сопственика односно његовог законитог наследника, па је посед на коме је тај однос заснован прешао куповином у друге руке, а чивчија је на том поседу остао и даље као чивчија новог сопственика? — Свакако да самом променом сопственика на једном истом поседу није прекинут континуитет чивчијског односа, те се у таквом случају континуитетно трајање односа на истом поседу мора признати чивчији, који је тај однос засновао.

— По пропису ст. 3. под необрадивим земљиштем, које се може оставити општинама и селима за утрину, има се сматрати свако оно земљиште, које према својем бонитету нема колонизационе способности, јер не чини повољан објекат за насељавање, те се може употребити једино за испашу стоке или за пошумљавање.

§ 3.

(¹) По овом закону насељаваће се сиромашни држављани Краљевине Југославије, који се баве земљорадњом, сеоским занатима неопходним за сеоско становништво, и ситним варошким занатима који су у потпуном опадању, а немају уопште или немају довољно сопствене земље, која би им

обезбедила потребан опстанак, а желе и у стању су да земљу лично са породицом обрађују.

(²) Добровољцима ће се додељивати земља по прописима Закона о добровољцима.

(³) Нижим државним службеницима који врше службу у граничном појасу у дубини 15 километара од граничне линије може се додељивати земља у том појасу ради насељавања њихових породица.

— За аграрне власти, које доносе решења о додели земље аграрним интересентима, и за органе општинских власти, који издају интересентима уверења по § 16. овог закона, при одређивању појма „земљорадник” односно „који се бави земљорадњом” био би најбољи критеријум одређен у чл. 43. привременог закона о ликвидацији мораторног стања. У погледу интересената, који затраже земљу, а баве се сеоским занатима неопходним за сеоско становништво и ситним варошким занатима који су у потпуном опадању, за означавање који су све то занати — било би најмеродавније тумачење Министарства трговине и индустрије или односних занатско-трговачких комора.

Колика је површина сопствене земље довољна да обезбеди опстанак једној породици законом није одређено, али би се она за сваки случај одређивала према броју чланова породице и бонитету земље; док би се способност једне породице за лично обрађивање земље могла одредити једино према броју њених чланова способних за обрађивање земље, о чему је потребно ближе одредбе прописати у Правилнику за извршење овог закона,

— Пропис ст. 2. изрично је нагласио да ће се добровољцима давати земља по Закону о добровољцима. Према томе јасно је да за њих важе и сви остали прописи тога закона односно њихових права и обавеза. Изузетак је учињен једним делом за добровољце — четнике, у § 54., који су добили земљу пре ступања на снагу Закона о добровољцима од 31. августа 1928. године.

— Критеријум за одређивање појма „нижих државних службеника“ одређен је Законом о чиновницима и осталим постојећим законским прописима. Код овог прописа (ст. 3.) треба истаћи да овакви службеници не могу добити земљу, ако су самци, пошто је додељивање земље условљено насељењем њихових породица, као ни они, чија породица није способна за привредни рад.

ГЛАВА

II.

Органи Министарства пољопривреде за насељевање у јужним крајевима

§ 4.

За насељивање и спровођење свих послова аграрне реформе установљавају се:

1. Врховно повереништво аграрне реформе у Скопљу, као главни орган Министарства пољопривреде за јужне крајеве; и

2. Аграрна повереништва са седиштима: у Скопљу (за срезове: скопски, велешки, горњополошки, доњополошки, жеглиговски, прешевски, кривопаланачки, кратовски и босилградски); у

Штипу (за срезове: штипски, овчеполски, кочански, царевоселски и малешки); у Струмици (за срезове: струмички и радовишки); у Неготин-Вардару (за срезове: неготински, кавадарски, ђевђелијски и дојрански); у Битољу (за срезове: мориховски, битољски, преспански, охридски, струшки, дебарски, галички, прилепски, поречки, крушевски и кичевски); у Урошевцу (за срезове: неродимски, грачанички, качанички и гњилански); у Призрену (за срезове: шарпланински, горски и подгорски); у Баковици (за срезове: ђаковички и подримски); у Пећи (за срезове: пећски, источни, берански и андријевачки); у Кос. Митровици (за срезове: митровички, дежевски, штавички и сјенички); у Плевљу (за срезове: плеваљски, милешевски, нововарошки, белопољски и прибојски); и у Вучитрну (за срезове: вучитрјски, лапски и дренички).

— По чл. 20. Закона о унутрашњој управи од 19. јуна 1929. године код општин управних власти концентрисана је целокупна општа управа, те је према томе, а у вези § 49. Закона о Банској управи од 7. новембра 1929. године, била укинута Аграрна дирекција у Скопљу са свима аграрним уредима на подручју Јужних крајева. Послови и особље укинуте Дирекције прешли су у надлежност и састав односних Банских управа (Скопље, Ниш и Цетиње), а послови и особље Аграрних уреда у надлежност и састав дотичних среских начелстава у чијем су се седишту налазили укинута аграрни уреди. Код неколико других среских начелстава за вођење аграрних послова били су постављени аграрни референти и технички евиденти.

Врховни повереник аграрне реформе у Скоп-

љу према прописима чл. 20. Закона о унутрашњој управи и § 49. Закона о Банској управи руководио је пословима аграрне реформе и као непосредни референт био потчињен бановима, на чијој је територији вршио послове насељавања и спровођења аграрне реформе. Он се у смислу ст. 3. чл. 28. Закона о унутрашњој управи могао појавити као носилац власти само по овлашћењу надлежног бана.

Овај законски пропис издваја све аграрне и колонизационе послове из надлежности општих управних власти и ставља у надлежност основаног Врховног повереништва аграрне реформе у Скопљу и аграрних повереништава, којима су истим прописом одређена седишта и административна подручја.

ГЛАВА

III.

САВЕТОДАВНИ ОДБОР

§ 5.

(¹) Ради правилног извођења насељавања и подпомагања насељеника установљава се при Министарству пољопривреде „Саветодавни одбор за насељавање”.

(²) Чланови су одбора: Помоћник Министра пољопривреде, Врховни повереник аграрне реформе у Скопљу, шеф отсека за насељавање јужних крајева, изасланици: Министарства унутрашњих послова; Министарства војске и морнарице; Министарства социјалне политике и народног здравља; Министарства шума и рудника; Министарства грађевина и Министарства финансија и

друга лица која одреди Министар пољопривреде. Претседник саветодавног одбора за насељавање је Помоћник Министра пољопривреде, а најмлађи члан одбора из Министарства пољопривреде врши у исто време и дужност деловође Саветодавног одбора.

— Код овог прописа карактеристично је, што је за члана Саветодавног одбора, који се установљава при Министарству пољопривреде, одређен Врховни повереник аграрне реформе, чије је стално службено седиште у Скопљу. Заго би се могло поставити питање: хоће ли се Врховни повереник редовно позивати да присуствује свима седницама, које ће држати Саветодавни одбор, или само оним на којима ће се расправљати важнија питања насељавања (одобрење годишњег плана за насељавање — ст. 2. § 6. и др.)?

§ 6.

(¹) Задатак је Саветодавног одбора: да на захтев Министра пољопривреде даје стручно мишљење у циљу стварања повољних услова за насељавање и културно-економско подизање аграрних интересената док не постану сопственици добијеног земишта.

(²) Пре одобрења годишњег плана за насељавање, који сваке године подноси Министарству пољопривреде Врховни повереник аграрне реформе, Министар пољопривреде ће саслушати Саветодавни одбор.

— Према чл. 8. Закона о добровољцима од 31. августа 1928. год. установљен је Саветодавни одбор при Министарству пољопривреде.

вреде. На основу чл. 10. истог Закона, а саобразно прописима Закона о изменама и допунама Закона о добровољцима од 18. септембра 1930. године, Министар пољопривреде прописао је 11. фебруара 1931. године (Службене новине бр. 43-ХП од 25. фебруара 1931. године) Правилник за извршење Закона о добровољцима у погледу додељивања земље и колонизације.

По чл. 22. Правилника Саветодавни одбор има задатак:

а) да израђује план за деобу земље добровољцима по начелима наше унутрашње колонизације;

б) да даје стручна мишљења Министру пољопривреде по свима пословима одвајања, стварања и искоришћавања потребних површина земље за сврхе аграрне реформе;

в) да подноси Министру пољопривреде предлоге у погледу избора елемента, који се има колонизирати у појединим крајевима и одређивања места и комплекса на којима ће се извршити колонизација добровољаца, која ће најбоље одговарати општим и националним интересима;

г) да дејствује код надлежних Министарстава и других грађанских и војних власти и установа у циљу стављања потребних средстава на расположење и указивање потребне помоћи и сарадње за вршење и потпомагање насељавања добровољаца.

По пропису § 6. овог закона задатак Саветодавног одбора за насељавање не разликује се битно од задатка прописаног у цитираном чл. 22. Правилника за извршење Зако-

на о добровољцима, а то је и природно, јер се оба Саветодавна одбора само допуњују и служе истом циљу.

Закон није одредио време у коме Врховни повереник има поднети на одобрење годишњи план за насељавање, али га свакако мора поднети раније него што се заврши рад на саставу годишњег буџета.

ГЛАВА

VI.

КОМИСИЈЕ ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ ЗЕМЉИШТА.

§. 7.

Издвајање и ограничавање земљишта за сврхе предвиђене у овом закону вршиће комисије за ограничавање по одредбама овога закона.

— Види §§ 8., 9. и 10. овог Закона.

§. 8.

(¹) Комисије за ограничавање одређује Врховни повереник аграрне реформе. Оне на лицу места врше издвајање и ограничавање земљишта по овом закону, а у њихов састав улазе:

1. Претседник комисије, аграрни чиновник, кога одреди Врховни повереник аграрне реформе;

2. Стручни референт за пољопривреду;

3. Земљомер, који је у служби Министарства пољопривреде или у којој другој државној служби, а у недостатку и заклетни цивилни земљомер; и

4. Према потреби стручни референти: за здравље, шумарство и хидротехнику.

(²) Чланове из тач. 2., 3. и 4. одређује Врховни повереник аграрне реформе по претходном споразуму са њиховим старешинама.

(³) Претседник, односно кмет или одборник надлежне општине или села, дужан је на позив присуствовати раду комисије и давати сва потребна обавештења и податке које буде тражила комисија. Он потписује записник као присутник.

(⁴) Ако се лица поменута у претходном ставу не одазову одмах позиву претседника комисије, он ће за присутника узети друго лице из исте општине или села, које ће комисији дати потребне податке и то ће се унети у комисијски записник.

(⁵) Комисија мора на лицу места водити записник о своме раду и израдити нацрт ограниченог земљишта са списком парцела. По завршеном овом послу комисија ће предати надлежном општинском суду на потпис нацрт ограниченог земљишта са списком парцела. Општински суд ће истог дана истаћи нацрт ограниченог земљишта и списак парцела на видно место на увиђај заинтересованима на 15 дана, и истог дана објавити на уобичајени начин, да је нацрт са списком парцела истакнут заинтересованима на увиђај. Објава извршена на овај начин сматра се као извршено саопштење заинтересованима.

— У став 1. није унета одредба: на који начин комисија врши ограничење и издвајање земљишта за сврхе насељавања?

— Стручни референти улазе у састав комисије за ограничавање (став 1. тач. 4.) само кад се за то укаже потреба. Кад постоји таква потреба цениће Врховни повереник аграрне реформе, који према ст. 1. овог §-а одређује комисије за ограничавање.

— За лица, која се према ст. 4. не одазову позиву претседника комисије, предвиђена је казна у §-у 41. овог Закона.

— По ст. 5. комисија за ограничавање не доноси никакав закључак, него само води записник о раду и израђује нацрт ограниченог земљишта са списком унетих парцела.

— Види наредбу Министра за аграрну реформу од 4. јула 1927. године Бр. 19586, којом је детаљно прописан поступак при издвајању и ограничавању комплекса за насељавање, као и прописе §§ 36.—40. закона о општем управном поступку од 9. новембра 1930. године, који говоре о записнику и његовој доказној вредности као јавне исправе.

§. 9.

Ако се приликом ограничавања комплекса укаже потреба ради арондације и комасације, да се приватно земљиште у комплекс узме, оно ће се узети, а за исто ће се дати сопственику у замену земљиште одговарајуће површине према бонитету. Одузимање оваквог земљишта вршиће се крајем економске године после скинућа усева.

— Овај пропис предвиђа да се сопственику има дати у замену земљиште које према бонитету одговара површини земљишта одузетог ради арондације и комасације ограниченог комплекса, што значи, да сопственик може добити у замену за одузето земљиште мању површину земље бољег или већу слабијег бонитета. Где ће му се и кад дати одговарајућа површина земље у замену поменути пропис закона то не предвиђа. Свакако она би се имала

дати сопственику у атару исте општине или у њеној близини, ако му арондацијом није сва земља одузета, а у противном, онде где буде за ту сврху имало слободног аграрног земљишта. Поред тога исти пропис није назначио, ко доноси одлуку о узимању приватног земљишта ради арондације и комасације ограниченог комплекса и ко одређује које ће се земљиште, кад и у којој површини дати сопственику у замену, кад већ у томе смислу не може доносити потребан закључак комисија за ограничење. По свој прилици да је законодавчева намера била да комисија за ограничење има све ово у записник да унесе, а Врховни повереник, било да постоје приметбе на записник ограничења или не, има да донесе одлуку. Давање одговарајуће земље сопственику у замену извршило би се кад одлука Врховног повереника постане извршна и кад се приступи стварном одузимању сопствениковог земљишта у циљу предвиђене арондације и комасације ограниченог комплекса за потребе насељавања.

§. 10.

На рад комисије за ограничавање из §§. 8. и 9. могу заинтересовани поднети примедбе Врховном поверенику за аграрну реформу у року од 15 дана од дана објављивања по §. 8. Врховни повереник за аграрну реформу доноси решење у првом степену.

— За подношење примедба на рад комисије за ограничавање прописан је законски рок од 15 дана од првог дана објаве у надлежној општини и он се не може продужити

одлуком аграрне власти. — Види §. 123. грађ. суд. пост. и §§. 63. и 64. Закона о општем управном поступку.

Противу решења које се у меритуму доноси у првом степену од Врховног повереника аграрне реформе допуштено је заинтересованима право жалбе према одредби §-а 35. овог Закона.

ГЛАВА

V.

ДОДЕЉИВАЊЕ ЗЕМЉЕ.

§. 11.

(¹) За насељавање ће се свакој породици доделити најмање по 5 хектара обрадиве земље.

(²) Земља ће се додељивати: на старешину породице 5 хектара, на сваког ожењеног породичног члана по 4 хектара, на неожењене између 16—21 године по 2 хектара, на неожењене преко 21 године по 3 хектара, и на свако мушко дете испод 16 године, женско неударено, удову члана породице и ђака на школовању по 1 хектар.

(³) Породици, којој се за насељење додели земља неискрчена или земљиште, које се теже приводи култури, може се још до 1/5 повећати насељеничко следовање, а породици, која по пријему земље или приликом доселења доведе и донесе са собом потребан инвентар за обрађивање земље, може се доделити још до 3 хектара земље.

(⁴) Изузетно од прописа става 1. овог §-а за насељавање у околини градских и привредних средишта или на оним местима, где је спроведено или се спроводи наводњавање, или је земљиште изванредне каквоће и погодно за приносну

пољопривреду, може се једној породици доделити мање земље, али не мање од $1/2$ редовног следовања.

(⁵) Код земљишта, где су предвиђени мелиорациони радови, може се једној породици доделити земљиште мање од редовног следовања. Ни у овом случају не може се доделити мање од $1/2$ редовног следовања. Кад породица обради сво-додељено земљиште, може јој се доделити допуна највише до редовног следовања и то само онда, ако за то време, мелиорациони радови нису спроведени.

(⁶) Свакој породици може се доделити 10—25 ари земљишта за окућницу, а породици, која има више од 2 ожењена члана, не рачунајући старешину породице, може се доделити и до 50 ари, што ће зависити од расположивог земљишта. У случају, да се породици не додели окућница дужна је да се насели на додељеној радној земљи, ако се другаче не означи у решењу Врховног повереника аграрне реформе.

(⁷) У циљу арондације могу се породицама додељивати и мање површине оног земљишта, које је искључено од деобе као необрадиво. Ове површине додељиваће се преко напред означених следовања.

(⁸) Где нема довољно плодне земље, па се мора додељивати и земља слабог бонитета, може се доделити повишица у таквој земљи највише до двоструке површине.

(⁹) Породицама насељеника и месних аграрних интересената, може се, на њихов захтев, доделити и мања површина земље од оне која им припада по закону.

(¹⁰) Приликом додељивања обрађиваног и необрађиваног, бољег и лошијег, утринског земљи-

шта, извршиће се сразмерна подела једног и другог земишта, но тако, да превелика удаљеност парцела не буде на штету рационалног искоришвања земље.

(¹¹) Лицу које је добило земљу као члан породице не може се више посебно додељивати земља.

— Овим прописом, који је допуњен §-ом 14., предвиђено је знатно повећање насељеничке компетенције у земљи, јер она по досадашњем закону о насељавању јужних нових крајева није била довољна да насељеницима обезбеди потребан минимум за опстанак. Најтежи положај био је за насељене породице које су добиле земљу слабијег бонитета или су имале више малолетних мушких чланова породице испод 16 година или само женску децу без обзира на доба старости, пошто за њих нису по закону имале право да добију земљу. Оваквим породицама додељених 5 хектара, ако нису имале мушких чланова изнад 16 година на које су могле добити одређени законски вишак преко редовне породичне компетенције од 5 хектара, често није било довољно ни у почетку насељења, а још мање после неколико година кад непунлетни чланови породице одрасту и кад се потребе породице јаче развију.

Поред привредног побољшања насељеничког положаја, треба истаћи да су одредбе овог законског прописа и са социјалног гледишта много повољније и правичније, јер предвиђају додељивање земље и на женске неудате чланове породице, удову члана породице, као и на мушку децу испод 16 година. Најзад у овом пропису јаче је спроведен

основни аграрни принцип да земља припада ономе који се бави земљорадњом и чија је егзистенција за земљу везана.

Под обрадивом земљом не треба разумети, као што аграрни интересенти обично сматрају, земљиште које је већ обрађивано, него само земљиште способно за привредно обрађивање и искоришћавање.

У ст. 2. овог §-а унета је и одредба да се породици приликом давања земље за насељење има доделити по 1 хектар за сваког ђака, који се налази на школовању, без обзира на његову отсућност и пол. Тиме је у неколико олакшано насељеницима школовање деце. Спорно би било да ли се иста одредба односи и на отсућну децу, која се налазе на изучавању заната. И ако то није овде изрично наглашено, мислим, да законодавчеву намеру треба схватити у позитивном смислу. Јер логично је претпоставити да законодавац под „школовањем” подразумева уопште школовање ма које врсте.

Повећање до 1/5 насељеничке компетенције (ст. 3.) на добијену крчевину или земљиште за чију је обраду потребно више физичког напора и материјалних издатака уследиће, без сумње, само онда, кад надлежна аграрна власт утврди да постоји разлог за такво повећање. За добијање додатка на живи и мртви инвентар морали би се Правилником одредити ближи услови.

— По ст. 6. дужна је породица, ако јој се не додели окућница, да се насели на додељеној радној земљи. Свакако је законодавац

мислио, да породица има у таквом случају подићи кућу на додељеној радној земљи.

— Одредба ст. 7. није довољно јасна. По њој се насељеној породици могу и преко законског следовања доделити мање површине од необрадивог и од деобе искљученог земљишта, ако само такве површине допуњују арондацију насељеничке парцеле.

— Захтев аграрног интересента учињен у смислу ст. 9. могу аграрне власти уважити само онда, ако је он стварно оправдан и ако се доделом земље испод законског следовања не доводи у питање његов привредни опстанак.

— Удаљеност парцела према ст. 10. не би смела да буде већа од 5 км. од подигнуте куће, јер би у противном била на штету рационалног искоришћавања земље.

— Пропис ст. 11. потпуно је одређен и императиван. Насељене породице односно њихови чланови не могу добити повећање земље по норми која је прописом овог §-а предвиђена за нове насељенике, нити се могу појавити са захтевом да им се додели земља посебно као засебним породицама, ма и на другом месту. Оваква одредба сигурно је и мале у виду да је расположиво земљиште у близини старих насеља у целости издељено, па не постоји могућност додељивања земље старим насељеницима, који су добили пуно законско следовање до досадашњем закону о насељавању. Строгост ове одредбе ипак је убалажена прописом §-а 38. овог Закона.

Види §. 52. овог Закона.

§. 12.

(¹) По извршеном насељавању Врховни повереник аграрне реформе може породици, која је сво додељено земљиште обрадила, доделити до 1 хектар за подизање винограда, а она је дужна у року од 4 године од дана пријема овог земљишта да исто засади и виноград уредно обрађује. За подизање винограда додељиваће се земљиште за то погодно.

(²) Ако породица добијено земљиште за виноград у целости не засади у року од 4 године, незасађен део земљишта може јој се одузети одлуком Врховног повереника аграрне реформе.

(³) При додељивању земље Врховни повереник аграрне реформе може аграрним интересентима одмах поред редовног следовања доделити и за пошумљавање потребно земљиште, ако га има погодног за ту сврху. На једну насељеничку породицу може се доделити за пошумљавање до 1/3 редовног следовања, што ће зависити од површине слободног земљишта и броја породица.

(⁴) За пошумљавање издаваће се земљиште — шумско тло неподесно ма за какву другу обраду, а радови на пошумљавању имају се спроводити на начин предвиђен законом о шумама.

(⁵) Где има могућности може се према предњим ставовима овог §-а доделити земљиште за подизање винограда и пошумљавање и аграрним интересентима, којима је већ додељена земља.

— Приликом додељивања земље за подизање винограда и пошумљавање у смислу овог законског прописа било би потребно обратити што већу пажњу на прописе одно-

сних закона и норматива издатих у циљу подизања ових култура.

— По ст. 1. није одређено шта се подразумева под уредним обрађивањем винограда, те се мора узети као мерило обрађивање које одговара односним прописима за подизање и унапређење виноградарства.

У овом ставу означено је да ће Врховни повереник, по извршеном насељењу, породици, која је све земљиште обрадила, доделити земљиште за подизање винограда, из чега би се дало закључити да су месни аграрни интересенти искључени. Међутим, намера је законодавчева да се може дати свима аграрним интересентима. — Види ст. 5. овог §-а.

— У ст. 3. означено је колико ће се земље за пошумљавање давати насељеничкој породици, те се има узети иста размера и за породице аграрних интересената.

— По ст. 5. месни аграрни интересенти не би могли добити земљу за пошумљавање и за винограде, ако нису добили земљу за обраду. По §-у 13. месни аграрни интересенти могу добити обрадиву земљу у допуну, па би, сасвим природно, могли добити и земљу за пошумљавање и подизање винограда, у колико је има у близини, јер по закону не би био оправдан разлог, да им се не додели овакво земљиште, које се може дати, само због тога, што нису добили обрадиво земљиште, које им се није могло доделити.

§. 13.

(¹) Сиромашним месним аграрним интересентима, који се баве земљорадњом или сеоским за-

натима, неопходним за сеоско становништво, може се доделити земља у допуну у атару њихове или суседне општине, ако немају довољно сопствене земље, а не желе да се насељавају по §. 11.

(²) Нужна допуна у земљи месним аграрним интересентима одредиће се сразмерно према њиховом броју, броју чланова њихових породица, сопственој земљи и површини расположивог аграрног земљишта за додељивање, али ова допуна са сопственим земљиштем не може бити већа од насељеничког следовања, предвиђеног у § 11., ни мања од 2 хектара по породици заједно са сопственом земљом.

(³) Оној породици, која нема своје куће, може се доделити земљиште у површини до 25 ари за окућницу.

(⁴) У случајевима где расположиво аграрно земљиште није сразмерно подељено на све месне интересенте, може се извршити нова сразмерна подела према ставу другом овог §-а у року од 3 године од дана ступања на снагу овог Закона.

— По закону о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године месни аграрни интересенти нису могли добити земљу у допуну, па ипак су они приликом вршеног насељавања добијали земљу у допуну на основу прописа §. 9. Претходних одредаба за припрему аграрне реформе.

Овом законском одредбом санкционише се раније додељивање земље у допуну домаћим аграрним интересентима (ст. 4.) и прописује потребан поступак за будућу деобу.

Природно је да се у допуну неће додељивати земља оним месним аграрним интересентима, који према броју чланова породица и

мају довољно сопствене, аграрне или чивчијске земље.

— Пропис ст. 4. предвиђа нову ревизију субјеката и објеката аграрне реформе за месне аграрне интересенте у случајевима где је она нужна ради поправке стања створеног ранијом несразмерно извршеном поделом слободног аграрног земљишта.

§. 14.

(¹) За подизање угледних добара може се узорним пољопривредницима државанима Краљевине Југославије додељивати до 60 хектара земље, што ће зависити од природе и квалитета земље, намене добра и стручне и материјалне способности пољопривредника. Првенство на додељивање земље по одредбама овог §-а имају лица са потребним стручним квалификацијама.

(²) Пољопривредник мора подићи угледно добро у року и под условима, који буду ордеђени решењем о додељивању земље. Ако исти у остављеном року не подигне угледно добро Врховни повереник аграрне реформе може му решењем одузети земљу.

— Овај пропис сасвим оправдано захтева да онај, који тражи земљу за подизање угледнога добра, мора поред стручне способности имати и потребна материјална сретства помоћу којих ће на добијеној земљи моћи да подигне угледно добро.

— По пропису ст. 2. одузимање земље пољопривреднику није изрично наређено него је остављено више нахођењу Врховног повереника аграрне реформе, а ова одредба,

аналогно одредбама које се по овом закону примењују и за остале аграрне интересанте у случају неиспуњења законских услова, могла би имати карактер изричног наређења.

— По молбама за доделу земље ради подизања угледних добара доноси начелно решење Министарство пољопривреде. — Види ст. 1. §. 17.

§. 15.

По потреби, а од слободног аграрног земљишта може се додељивати земља и појединим аграрним задругама, Савезу аграрних задруга, привредним и другим установама и самоуправним телима са подручја Јужних крајева. За потребе државних власти и установа оставиће се држави нужне површине од слободног аграрног земљишта.

— Оваква одредба није постојала у закону о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године, али су аграрне власти свима установама и властима побројаним у овом §-у привремено додељивале земљу од слободног аграрног земљишта.

Даље одредбе, по којима се имају подносити молбе за земљу и по њима доносити надлежне одлуке, садржане су у ст. 5. §. 16. и ст. §. 17. овог закона.

§. 16.

(¹) Ко жели населити се у јужним крајевима по прописима овога закона има поднети:

1. Молбу, којом тражи земљу за насељење;
2. Изјаву, којом се обавезује:

а) да ће се са свима члановима породице, за које тражи земљу за насељавање, населити на додељеној земљи у року од једне године од дана пријема земље, кућу подићи на одређеном месту у року од две године од дана пријема окућнице и земљу уредно обрађивати; и

б) да ће у случају, ако му се додели земља на мелиорационом подручју сносити све терете, који падну на део мелиорираног земљишта, које се њему додели и да ће свој део мелиорираног земљишта у целини обрадити најдаље у року од 3 године од дана насељења.

3. Изјаву, да ли је старешина или ко од чланова породице већ добио и колику површину земље путем аграрне реформе.

(²) Све поменуте изјаве имају се оверити од надлежне општинске власти и уз молбу приложити.

(³) Уз молбу, тако исто има да приложи прописно потврђено уверење надлежне општинске власти, које има да садржи:

а) породично, очево и рођено име старешине и свих чланова породице за које тражи земљу за насељење, и који ће се заиста населити, занимање, пол, година рођења за сваког члана, брачно стање старешине породице и сваког члана појединачно;

б) колику је површину земље и покретности до сада имала та породица у последњих 5 година, где и у којој вредности;

в) да ли је старешина или ко од чланова породице већ добио и колику површину земље путем аграрне реформе; и

г) каквог су владања молилац и чланови за које тражи земљу и да ли је до подношења молбе

био ко, колико, за које дело и од које власти осуђиван.

(⁴) Лица, која траже земљу за насељење, а живе ван подручја јужних крајева, и лица која траже земљу за подизање угледних добара, подносиће молбе за доделу земље Министарству пољопривреде, а она лица, која живе на подручју јужних крајева подносиће молбе Врховном поверенику аграрне реформе у Скопљу.

(⁵) Лица наведена у §-у 15. подносиће молбе Министру пољопривреде преко Врховног повереника аграрне реформе.

(⁶) Месни аграрни интересенти који испуњавају услове из овог закона и желе добити земљу по одредби § 13. подносиће молбе Врховном поверенику аграрне реформе уз које имају приложити уверење општинске власти према ставу трећем овог §-а и изјаве, прописане у ставу првом овог §-а, а у тачки 2. под б) и тачки 3.

(⁷) На захтев заинтересованог лица дужне су општинске власти хитно оверити молбе и бесплатно састављати све прилоге и уверења, која се подносе уз молбу по овом §-у.

— Овим прописом лимитативно су побројани сви услови под којима се може добити земља за насељавање или у допуну, ако се још испуне и услови из §§. 3. и 13. овог закона. Поступак аграрних интересената при тражењу земље детаљно је прописан да би се избегле све нејасности и неједнака тумачења. Предвиђене обавезе интересаната потпуно су истакнуте да се доцније, ако те обавезе не испуне, не би бранили да им оне нису биле познате у времену тражења земље. Сасвим је умесна одредба о давању изјаве и подноше-

њу уверења да ли је старешина породице или ко од његових чланова раније добио земљу путем аграрне реформе, јер ће се тако сузбити злоупотребе појединаца да добију земљу на више места.

Под земљом, добијеном путем аграрне реформе, не треба разумети само добијену земљу за насељење по одредбама закона о насељавању, већ и земљу коју су по прописима осталих аграрних закона добиле разне категорије аграрних интересената (добровољци, месни аграрни интересенти, чивчије, кметови, колонати и остали њима слични аграрни интересенти).

— Податке из тач. в) ст. 3. надлежни општински суд унеће у издато уверење на основу молиочеве изјаве дате према тач. 3. ст. 1., као и на основу непосредног сазнања и других прикупљених података.

— Законодавац у ст. 5. овог §-а, говорећи о лицима наведеним у §-у 15., не мисли на физичка него на правна лица, односно правне субјекте који нису физичка лица.

§. 17.

(¹) По молбама за додељивање земље ради насељења, које одговарају условима из §. 16. став први, други, трећи и четврти, а подносе их лица која живе ван подручја јужних крајева, као и по свима молбама за угледна добра по §. 14. и по молбама из §. 15. доноси начелно решење Министар пољопривреде и исто са молбом и свима прилозима упућује Врховном поверенику аграрне реформе ради извршења према програму насеља-

вања. У начелним решењима по молбама из §§. 14. и 15. одредиће се и површина земље.

(²) Врховни повереник аграрне реформе доносиће решења по молбама за доделу земље ради насељења, које подносе породице са подручја јужних крајева, као и по молбама месних аграрних интересената, који траже земљу по одредби §. 13.

— Узорни пољопривредници из свих крајева имају молбе за угледна добра подносити непосредно Министарству пољопривреде.

Види §. 14. и ст. 4. §. 16.

§. 18.

Решења Врховног повереника аграрне реформе донета на основу начелних решења Министра пољопривреде и решења по молбама за доделу земље из §-а 17. става другог имају да одреде површину земље која припада аграрним интересентима по §§. 11., 12. и 13. као и подручје, односно место у коме се земља има доделити. На основу решења Врховног повереника аграрне реформе надлежно аграрно повереништво извршиће предају земљишта интересенту и о томе му издати привремену потврду са тачним назначењем, које му је земљиште, кад и у којим границама и површини додељено.

— У претходном и овом §-у прописана је надлежност и поступак органа власти како у решавању поднетих пријава за земљу, тако и у погледу реализовања донетих решења о додели земље за све аграрне интересенте. Исто тако прописан је и начин издавања привремених потврда аграрним интересентима, којима је земља предата у посед. Привремене потврде служиће им као доказ код свих вла-

сти да им је земља, коју држе, додељена путем аграрне реформе.

§. 19.

(¹) Насељеници приликом насељења имају следеће повластице:

1. На бесплатан превоз на свима државним жељезницама и лађама у Краљевини од места досадашњег боравка, односно од границе Краљевине, до станице најближе месту насељења и то: за све чланове породице, стоку, кућевне ствари, пољопривредно оруђе и грађу за подизање кућа и господарских зграда;

2. На бесплатну грађу из државних шума на пању 12 м³ за подизање кућа за станове и 12 м³ за подизање господарских зграда или на израђену грађу за кровну конструкцију куће за становање по одређеним типовима у размери око 10 : 5 метара са израдом врата и прозора, из државних шумских предузећа и 12 м³ на пању из државних шума за господарске зграде.

3. На увоз слободан од царине: покућанства, хаљина, рубља, хране и привредног инвентара (стоке, земљорадничког оруђа, семена, сточне хране и другог) кад се досељавају из иностранства. Увозно царинење ових предмета вршиће царинарнице по званичној дужности и ситничком бележнику, кад се досељеници легитимирају увећењем надлежних органа Министарства пољопривреде да су добили земљу за насељење.

(²) Насељеници са насељењем постају чланови оне општине у коју су се населили. Овим насељеници добијају право на испашу по сеоским односно општинским утринама, као и на службености у сеоским и општинским, односно државним шумама и друге службености и права која припа-

дају староседеоцима односног или суседног места насељења. Насељеници су дужни као и остали староседеоци вршити плаћања која су с тиме у вези и то: од 1. јануара наредне године по пријему земље.

(³) За насеља, која подижу надлежне државне власти и установе, све потребно градиво превозиће се бесплатно на државним жељезницама и бродовима.

(⁴) Кад се укаже потреба Министар војске и морнарице може одобрити сарадњу војске за превоз материјала и изградњу насеља.

(⁵) Опште управне власти првог степена овлашћене су, да по предлогу Врховног повереника аграрне реформе, утврде (максимирају) цене за превоз свег потребног грађевног материјала од места истоварне станице до места градилишта за изградњу и уређење насеља. Претседници односних општина по распореду општих управних власти првог степена постараће се за превозна сретства уз утврђене цене.

— У овом пропису побројане су све властице, којима се могу користити насељеници приликом преселења и насељавања.

— По ст. 2. насељеници су дужни сносити дажбине од 1. јануара наредне године по пријему земље само онда ако се до одређеног времена стварно буду користили правом и службеностима које повлаче терет плаћања односних дажбина.

— Значајна је одредба ст. 4., која за превоз материјала и изградњу насеља предвиђа сарадњу војске. Ако та сарадња буде ефикасно примењена много ће допринети брзом и

успешном подизању нових насеља, а особито у крајевима тешко проходним и удаљеним од главних комуникација.

— По пропису ст. 5. предвиђа се максимирање цена у случају да возари приликом веће акције насељавања подигну цене те на тај начин безразложно поскупе рад око подизања насеља или га потпуно уоче. Свака исплата утврђене превозне цене пада на терет буџета Министарства пољопривреде у смислу §-а 46. овог закона.

§. 20.

(¹) Земљишта узета и ограничена за сврхе аграрне реформе ослобођавају се плаћања свих државних непосредних пореза, као и бановинских и општинских приреза и самосталних непосредних пореза од дана када је записник ограничења земљишта постао извршан, па до дана доделења истога аграрним интересентима.

(²) На додељено земљиште по §§. 11., 12., 14. и 15. насељеници се ослобођавају плаћања свих државних непосредних пореза за 10 година, а свих бановинских, општинских приреза и самосталних пореза за 5 година.

(³) Ослобођење почиње тећи са даном додељивања земље, а има се рачунати од 1. јануара наредне године.

(⁴) Ратни инвалиди и инвалидске породице, којима се у јужним крајевима додели или им је већ додељена земља, имају право да се користе одредбама чл. 2. Закона о изменама и допунама Закона о добровољцима од 31. августа 1928. год.

— Насељеници су до сада били ослобођени плаћања државног пореза за 5 година

сходно пропису тач. 4. чл. 11. Закона о непосредним порезима од 8. фебруара 1928. године, док је по чл. 20. Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. г. то ослобођење важило за 3 године.

Самостални непосредни порези, који се помињу у овом пропису, нису још уведени, али се могу по законском овлашћењу уводити и наплаћивати у бановини. — Види §. 61. Закона о Банској управи.

— Према овом законском пропису (ст. 4.) постоји у једној личности стицање својства ратног инвалида односно инвалидске породице и насељеника у границама односних закона. Ратни инвалиди и инвалидске породице поред земље имаће право и на све принадлежности које им припадају по Закону о инвалидима, као што је то случај са инвалидима-добровољцима према чл. 2. Закона о изменама и допунама Закона о добровољцима, који је обнародован у „Службеним новинама” бр. 216. од 22. септембра 1930. г.

Члан 2. мења члан 4. Закона о добровољцима од 31. августа 1928. г. и гласи: Ако је добровољац у исто време и инвалид, онда, поред земље на коју има право по чл. 3. овог закона, примаће и све принадлежности које му по инвалидском закону припадају, без обзира на порезу коју по закону о порези добровољац — инвалид плаћа на земљу коју је као добровољац добио.

Под изразом „инвалидске породице” законодавац без сумње подразумева само породице ратних инвалида, па и њима као и ратним инвалидима признаје исте бенефиције.

Изједначење ратних инвалида — насељеника са инвалидима — добровољцима, којима је поред накнаде за изгубљену привредну способност дато још и народно признање у виду земље, потпуно је правилно и оправдано. Заслуге једних нису мање од заслуга других за дело народног ослобођења и уједињења, па се није могла учинити разлика ни у државном збрињавању једних и других.

Насељеници — инвалиди добијају државну земљу у Јужним крајевима бесплатно као и сви други насељеници, односно аграрни интересенти, па би били осетно погођени ако им се не би признале инвалидске принадлежности.

Држава овим признањем стварно не оптерећује свој буџет као што је то случај са инвалидима — добровољцима за које мора сносити поред финансијског терета плаћања инвалидских принадлежности још и терет плаћања накнаде приватним сопственицима за земљиште које је путем аграрне реформе од истих одузето и додељено добровољцима у Северним крајевима.

§. 21.

(¹) Држављани Краљевине Југославије, који су по занимању земљорадници или угледни економисти или се одаду земљорадњи, а купе или су већ купили у јужним крајевима земљу за насељење или подизање угледних добара, могу се по одобрењу Министра пољопривреде користити повластицом из тач. 1. и 3. ст. 1. §. 19., а повластицом сходно ставу 2. и 3. §. 20. на предлог Министра пољопривреде по одобрењу Министра финансија.

(²) Ослобођење плаћања пореза и приреза по претходном и овом §-у везано је за земљиште.

— Одредба ст. 1. о признању повластица лицима која се одаду земљорадњи мора се допунити сходним тумачењем, којим ће се одредити мерило за оцену привредно-економског својства таквих лица, као и докази на основу којих се могу одобрити повластице предвиђене у овом §-у.

— Према пропису ст. 2. повластице из претходног и овог §-а могу се одобрити само ако су везане за земљиште тј. њима се не могу користити доцнији купци земљишта за које су повластице једном одобрене, а буде истекао рок од 10 односно 5 година.

§. 22.

Додељено земљиште док не пређе у сопственост аграрних интересената не може се делити међу чланове њихових породица.

— Овај пропис забрањује да се додељено земљиште дели међу чланове насељене породице пре него што породица стекне право на сопственост, јер је све дотле насељеничка компетенција земље недељива. Тим се, потпуно оправдано, жели да обезбеди одржање задружних породица и осигура бољи економски просперитет насељене породице, који би био доведен у питање деобом и онако малог земљишног поседа.

§. 23.

(¹) Насељеник је дужан да се са породицом насели на додељену му земљу за годину дана од дана пријема исте. У противном случају губи право на земљу по овом закону.

(²) Кад се утврди ненаселење, надлежно аграрно повереништво одмах ће о томе известити Врхов-

ног повереника аграрне реформе који ће донети одлуку о поништају решења о додели земље. Одлука се има доставити на потпис надлежном општинском суду, где је земља ненасељеном додељена. У погледу доставе и објаве одлуке важе прописи сходно §. 8. став пети.

(³) По истом поступку има се одузети и припадајућа површина земље од ненасељених чланова насељеничке породице, изузимајући чланове породице, који се налазе на школовању.

(⁴) Ако аграрни интересент неће да прими додељењу му честицу губи право на насељење и доделу земље по овом закону.

— Код овог прописа истичу се две главне одредбе: поништај решења тј. одузимање додељене земље због неизвршеног насељења у остављеном законском року од годину дана и начин доставе и објаве одлуке о одузимању земље сходно ст. 5. §-а 8. У првој одредби истакнута је јасно законодавчева намера о строгом поступању противу ненасељених аграрних интересената (ст. 2. и 3. овог §-а). Друга, напротив, не садржи јасно изражену законодавчеву жељу, јер предвиђа да се одлука о одузимању земље доставља на потпис општинском суду надлежном за место где је земља додељена.

Ако се је доставом и објавом одлуке (ст. 5. §-а 8.) хтело да се странка, која се не налази у месту додељене земље, лиши могућности да уопште сазна за донету одлуку, онда би се дало закључити да се странки ускраћује право жалбе а затим и заснивања административног спора. Ако је пак била законодавчева жеља да се странка противу одлуке Врховног пове-

реника може користити правом употребе правног сретства у смислу §-а 35., онда је било природније да се достава одлуке изврши преко општинског суда надлежног за место у коме заинтересована странка живи, како би дозвољено право жалбе могла и употребити у одређеном законском року.

— Аналогно пропису ст. 3. могло би се узети, да се као ненасељени чланови породице, на које се изузетно неће применити одредба овог §-а у погледу одузимања земље услед ненаселења, имају поред ђака, који су на школовању, сматрати и непунолетни, а отсутни чланови, које издржава насељени старшина или ко од насељених чланова породице.

Види приметбу код ст. 2. §-а 11.

— По одредби ст. 4. аграрни интересент мора да прими додељену му честицу, па ако има оправданих разлога да је незадовољан истом може се жалити на решење о додели, иначе губи право на земљу по овом закону. У сваком случају да би се могло утврдити, да неће да прими додељену му честицу потребна је о томе његова изјава, која се има сматрати као жалба поднета противу решења о додели земље.

§. 24.

(¹) Насељеници су дужни: а) додељено земљиште уредно обрађивати; б) подићи на одређеним скућницама или означеном месту куће у року од 2 године од дана пријема земље и у овима становати; и в) вршити на време отплате примљених позајмица преко Савеза аграрних задруга и испуњавати све обавезе предузете према §. 16.

(²) Добијено земљиште не сме се давати у закуп или рад на део. Изузетак у обради додељеног земљишта може се учинити само код инвалида неспособних за пољопривредни рад и код породица осталих без радне снаге, али су и они обавезни становати на додељеној им земљи изузев недорасле деце без родитеља.

(³) За ослобођење од личног обрађивања земље доноси одлуку Врховни повереник аграрне реформе.

(⁴) За месне аграрне интересенте важе одредбе из ст. 1. тач. а) и в) и ст. 2. и 3. овог §-а.

(⁵) Насељеник коме држава подигне или додели кућу дужан је у њу се уселити у року који одреди Врховни повереник аграрне реформе, а који не може бити дужи од 6 месеци.

— Односно одредбе из тач. б) ст. 1., која говори о подизању кућа на одређеним окућницама или означеном месту, скреће се пажња на прописе из ст. 6. §. 11. и тач. 1. под а) ст. 1. § 16.

— Код ст. 2. овог §-а треба приметити да би за одређивање појма „инвалида неспособних за пољопривредни рад” био најлогичнији привредно — социјални критеријум, али како нема прописаног мерила, према коме би се тачно одређивала способност за привредни рад, мора се узети критеријум, који је меродаван при одређивању процената умањене способности за привређивање по прописима Инвалидског закона.

Под породицама које су остале без радне снаге, треба разумети само оне породице, које су после населења изгубиле кога члана способног за привредни рад, а остали су једино

стари и изнемогли чланови потпуно неспособни за обрађивање добијене земље.

За одређивање појма „недорасла деца” може се узети само грађанско-правни критеријум.

§. 25.

(¹) Аграрни интересенти, којима се додели земљиште на мелиорационом подручју, морају исто у целини обрадити у року од 3 године од дана насеља, постати одмах чланови водних задруга и сносити све терете, који падну на њихов део мелиорираног земљишта.

(²) Ако се за извођење мелиорационих радова употреби површина од додељеног земљишта онда се за ту површину аграрним интересентима не мора дати замена у земљи на другом месту.

— Одредби ст. 1. циљ је да обезбеди рационалну обраду мелиорираног земљишта, како ова плодна земљишта не би на штету привредне производње и економског подизања насељеника дуго чекала док се приведу култури, и да би такво земљиште магло издржати плаћања око инвестиција и одржавања објеката мелиорације.

Види чл. 90, 94, 102, 103 и 117 — 120. Уредбе о оснивању водних задруга у предратним границама Србије и Црне Горе од 27. новембра 1920. године, која је објављена у „Службеним новинама” бр. 53 од 9. марта 1921. године, озаконјена 30. децембра 1921. год. и обнародована као Закон у „Службеним новинама” бр. 251 од 9. новембра 1922. године.

— Код одредбе ст. 2. законодавац је сигурно мислио на мање површине, које би се за

извођење мелиорационих радова одузеле од аграрних интересената, јер би се повећањем плодности, па с тим и вредности, осталог земљишта услед извршених мелиорација више-струко надокнадио интересентима губитак у одузетом земљишту.

§. 26.

(¹) Земљиште додељено аграрним интересентима, које још није прешло у њихову сопственост одузеће се поред случаја из §. 23. и у овим случајевима:

1. Ако не поступе по одредбама §§ 24. и 25. или ако поступе противно одредбама §. 22.

2. ако се судском пресудом утврди, да је молилац намерно поднео неистинита уверења и податке по §. 16;

3. ако се судском пресудом утврди, да је аграрни интересент или који насељени члан његове породице учинио кривично дело предвиђено у закону о заштити јавне безбедности и поретка у држави или које кривично дело за које је надлежан да суди државни суд за заштиту државе; и

4. ако са породицом напусте земљу и кућу и неповрате се у року од 6 месеци.

(²) Насељеник, који се са додељене му земље односно из места насеља удаљи дуже од месец дана, дужан је удаљење пријавити општинској власти, која ће о томе водити потребну евиденцију. За оног насељеника, који се огреши о тачку 4. става првог овог §-а, општинска власт ће обавестити надлежно аграрно повереништво ради предузимања даљег законског поступка.

(³) Решење о одузимању земље аграрним интересентима доноси Врховни повереник аграрне ре-

форме на предлог надлежног аграрног повереништва или по непосредном сазнању.

(⁴) У случају смрти аграрног интересента, која би наступила пре но што му је признато право сопствености, у његова ће права ући његови законити наследници из реда насељених чланова породице, а ако ових нема, његова удова из законитог брака, ако је била насељена.

— Решење о одузимању земље може се у духу ст. 3. донети на предлог надлежног повереништва или по непосредном сазнању само у оном случају ако је предлог или непосредно сазнање резултат стварних чињеница утврђених на основу потпуних доказа прибављених од надлежних органа власти или помоћу непосредно извршених и озваничених службених констатација на лицу места.

— Законити наследник умрлог аграрног интересента ући ће према ст. 4. овог §-а у права умрлога, али тим самим он има да прими на себе и све обавезе умрлога по прописима овога закона, јер га оне вежу и пре, а делом и после, стицања права сопствености на добијено земљиште.

Овај законски пропис није потпун, јер не предвиђа како ће се поступити са земљиштем аграрног интересента, који умре као удов, а нема наследника из реда насељених чланова породице. Али и поред тога у њему је јасно изражена законодавчева намера да се ненасељени чланови породице умрлога аграрног интересента искључују из права наследства на добијено земљиште по прописима грађанског законика, па је онда према томе логично да такво земљиште остаје и даље државна сво-

јина и да са њим држава може сходно располагати по одредбама овога закона.

§. 27.

(¹) Насељеници, месни аграрни интересенти и установе из §. 15. стичу право на сопственост земљишта, које им је додељено за обраду и насељење по овом закону, по истеку 10 година од дана додељивања земље, ако испуне све услове предвиђене овим законом, а у противном случају примениће се одредбе §. 26.

(²) Они насељеници за које се утврди да су насељени са свима члановима породице на које је додељена земља и да су сву земљу примерно обрадили, подигли кућу и господарске зграде, стичу право на сопственост после 3 године од дана додељивања земље. Исто право стичу и оне установе и аграрни интересенти за које се утврди да су земљу примерно обрадили и потпуно испунили све услове прописане за њих овим законом. Ова одредба важи и за установе и аграрне интересенте, којима је додељена земља по Закону о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године.

— По ст. 1. овог §-а за све врсте аграрних интересената прописан је за стицање права на сопственост нормални рок од 10 година уз испуњење свих осталих законом предвиђених услова, односно задржан је исти рок, који је био предвиђен и у чл. 26. Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године. Неиспуњење законских услова у року од 10 година од дана пријема (додељивања) земље повлачи као последицу одузимање земље (§ 26.).

Напреднији аграрни интересенти, који за краће време обраде сву добијену земљу, подигну куће и господарске зграде и примерно уреде своја газдинства, могу по ст. 2. стећи право на сопственост и за краће време, али не пре истека предвиђеног рока од 3 године, односно они могу стећи право својине у року од навршене треће до десете године од дана пријема земље.

Овде је законодавчева намера јасна. Он је овом одредбом хтео да подстакне аграрне интересенте да добијено земљиште брже приводе култури, да брже и боље уреде своја газдинства, да што пре постану правни власници и кредитно способни, као и да своју егзистенцију што јаче вежу за добијену земљу и тим пруже јачу гаранцију да неће земљу, на коју су стекли право сопствености, одмах отуђити и себе довести у економски положај тежи од онога пре насељења.

— Одредба ст. 2. свакако тражи да се приликом утврђивања стања насељености чланова породице има узети у обзир непрекидно бављење на земљи од дана њеног пријема односно насељења, а не стање насељености које буде нађено у времену извршене службене констатације увиђајем на лицу места или помоћу службеног операта.

— Да ли је додељено земљиште примерно обрађено имаће да утврди надлежна аграрна власт преко стручних органа — референата за пољопривреду.

§. 28.

(¹) На тражење аграрног интересента надлежно аграрно повереништво ће помоћу службеног опе-

рата или увиђаја на лицу места утврдити да ли је заинтересовани испунио све услове предвиђене у овом закону за стицање права сопствености на додељено земљиште. О томе ће аграрно повереништво поднети предлог Врховном поверенику аграрне реформе по коме ће он донети решење и доставити га заинтересованоме. Ако се тим решењем аграрном интересенту призна право сопствености издаће му се на основу тога решења по његовом тражењу тапија, односно уписаће се као сопственик у земљишним књигама, без наплате таксе.

(²) Месним аграрним интересентима, и ако су испунили услове из § 27. у року од 3 године од ступања на снагу овог закона, не може се признати право сопствености на добијено земљиште пре него што се донесе одлука Врховног повереника аграрне реформе да ли је потребна нова сразмерна подела по ст. 4. §. 13.

(³) Право сопствености по ст. 1. овог §-а ограничено је оптерећењима из §. 29. ст. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 и 11. Ова оптерећења имају да се упишу на начин прописан у закону о тапијама односно у закону о земљишним књигама.

— Издавање решења о стеченом праву сопствености уследиће на тражење аграрног интересента тек онда, пошто се претходно помоћу службеног операта или увиђајем на лицу места буде несумњиво утврдило да су у конкретном случају испуњени сви законом предвиђени услови. Овакве констатације вршиће аграрне власти по службеној дужности, па према томе и излазак органа власти ради потребног службеног увиђаја на лицу места не може пасти на терет заинтересованог. Про-

тиву решења, којим се одбија од признања права сопствености на добијено земљиште, аграрни интересент може употребити право жалбе сходно одредби §-а 35.

Опште одредбе о начину стицања и преноса права власништва код надлежног суда садржане су у закону о издавању тапија и закону о земљишним књигама.

— Код ст. 3. потребно је приметити да се за време, док закон о земљишним књигама не ступи на снагу за подручје Јужних крајева, сва предвиђена оптерећења имају уписивати у интабулационе протоколе код надлежног суда.

§. 29.

(¹) Решења о стеченом праву сопствености имају гласити на име старешине породице, на кога је гласило решење о додели земље, односно привремена потврда.

(²) Ако има више претставника лозе, чији заједнички предак није жив, свакоме се у решење уноси део, који му је посебице додељен. Умре ли један претставник лозе његово право сопствености прелази на наследнике по прописима општег грађанског законика.

(³) На случај деобе чланова породице после издатог решења о сопствености важиће односни прописи грађанског законика.

(⁴) Аграрни интересент, кад постане сопственик додељене земље може је отуђити само преко аграрне задруге на чијем се подручју земља налази и то: првенствено аграрним интересентима са подручја општине у којој се земља налази, затим осталим аграрним интересентима, аграрној задрузи и Савезу аграрних задруга.

(⁵) Ако понуђену земљу не купе аграрни интересенти, сама аграрна задруга или Савез аграрних задруга у року од 3 месеца од дана када је аграрни интересент понудио земљу на откуп аграрној задрузи односно Савезу аграрних задруга, сопственик може исту отуђити и другим лицима по одобрењу Врховног повереника аграрне реформе.

(⁶) Аграрни интересент кад постане сопственик додељене му земље, може исту задужити само код Привилеговане аграрне и државне Хипотекарне банке, а код других лица може је задужити само уз одобрење Врховног повереника аграрне реформе. У случају да дужник не одговара својим обавезама према овим повериоцима земља ће му се одузети и предати у сопственост другом аграрном интересенту под истим теретом. Одлуку о овоме доноси Врховни повереник аграрне реформе.

(⁷) Исто ограничење у погледу отуђења и задужења важи и за све доцније сопственике купљеног земљишта од аграрних интересената.

(⁸) Оптерећења у корист Савеза аграрних задруга дозвољена су само за она потраживања, која буду постојала на дан стицања права сопствености. Овакве дугове дужан је аграрни интересент да исплати Савезу аграрних задруга односно аграрној задрузи у року од 6 месеци од дана стицања права сопствености. Савез аграрних задруга, односно аграрна задруга у споразуму са Савезом аграрних задруга може овај рок продужити још за даљих 6 месеци, но с тим, да за ово време дужник има плаћати камату предвиђену за дугове Привилеговане аграрне банке.

(⁹) У случају да сопственик оваквог земљишта поступи противно одредбам ст. 4, 5, 6, 7. и 8. овог §-а земља ће му се одузети сходно §-у 26.

(¹⁰) Аграрни интересент приликом продаје зем-

љишта на које је стекао право сопствености по одредбама овога закона може у продајну цену урачунати и вредност и оних објеката, које је добио од државе, али само у висини колико је платио држави.

⁽¹¹⁾ Ограничења из ставова 4, 5, 6, 7, 9. и 10. овога §-а важе за 15 година од дана потврде сопствености првог аграрног интересента на том земљишту.

— Овим прописом (ст. 1.) није ближе одређено на кога ће гласити решење о стеченом праву сопствености ако пре издавања решења умре старешина породице на кога је гласило решење о додели земље, односно привремена потврда. Било би природно и у духу овог прописа и одредбе ст. 4. §. 26. да се по смрти старешине породице пренесе решење о додели земље и привремена потврда на породицу, односно масу покојника, ако су чланови породице малолетни, па према томе да на исту породицу или масу гласи и решење о стеченом праву сопствености.

Где овај Закон спомиње породице и чланове породице подразумева под истима и задруге и задругаре.

— Ограничењима из ст. 4. и 5. овог §-а законодавац хоће, сасвим оправдано, да спречи отуђење добијеног државног земљишта без строге контроле надлежних органа власти. На тај начин ствара се у исто време и могућност за даље извођење економско-националног задатка колонизације, помаже развијање аграрног задругарства и даје прилика новим аграрним интересентима да што пре дођу до земље на основу загарантованог права прво-

купа, а старим аграрним интересентима да повећају своје газдинство.

— Одредба ст. 6. има циљ да аграрне интересенте, признајући им право на сопственост, кредитно оспособи за искоришћавање дугорочних хипотекарних зајмова само код Привилеговане аграрне или државне Хипотекарне банке, како њихова кредитна способност не би била искоришћена од несавесних поверилаца.

Одредба овога прописа, у колико предвиђа одузимање земље од сопственика ако не одговори обавезама према приватним повериоцима, изгледа мало оправдана, јер се њом овлашћују аграрне власти да расправљају спорове приватно-правне природе за чију су праву надлежни једино редовни грађански судови. Ако је код ње била од пресудног значаја законодавчева намера да се казни сопственик за лакомислено задуживање код приватних поверилаца, онда би било природније да му је такво задужење бар у неколико ограничено. Потребно је још код ове одредбе напоменути да сопственик противу одлуке Врховног повереника аграрне реформе има право жалбе сходно § 35.

Поред тога иста одредба није потпуна, пошто не предвиђа да ли ће Врховни повереник по тражењу повериоца и у ком случају одузети сопственику — дужнику земљу и како ће поступити ако је дужник већ дао извесне отплате. Ако је законодавчева намера да се привилегованим банкама на овај начин обезбеди сигурна и лака наплата и да се избегне велика администрација и трошкови, да би се

што боље пружили овим сопственицима потребни кредити, онда је најлогичније, да се врши откуп по ст. 4. овог §-а од стране аграрне задруге или Савеза. У овом случају ови сопственици неће смети задуживати се код Привилегованих државних банака.

За задужење код приватних поверилаца Верховни повереник аграрне реформе пре одобрења хипотекарног задужења морао би тражити уговор и само такав одобрити који се не би могао злоупотребити на штету дужника.

— Све остале одредбе из ст. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. и 11. овог §-а имају у опште циљ да за 15 годна, рачунајући од дана кад први аграрни интересент односног земљишта стекне право сопствености на добијено аграрно земљиште, обезбеде сопственицима бољи економски просперитет, па чак и силом примене строгих законских мера.

§. 30.

Одредбе ст. 4. и 5. у вези са ст. 11. §-а 29. важе и за купце приватног земљишта, који су се користили повластицом из §-а 20. став други и трећи у вези са §-ом 21. Ова оптерећења уписаће се код тих земљишта на начин одређен у §. 28. став трећи.

— Види приметбе код § 29.

§. 31.

Они насељеници и месни аграрни интересенти, који стекну право својине на додељену им земљу па исту по §. 29. отуђе, немају више права на земљу по прописима овога закона.

— Односи се и на пољопривреднике који добију земљу за подизање угледних добара.
— Види § 33.

§. 32.

(¹) Земљиште, које за своје потребе добију држава и самоуправна тела по §. 15. прелази у њихову својину без ограничења предвиђених за аграрне интересенте по овом закону.

(²) Ове одредбе важе и за земљишта која су пре ступања на снагу овога закона уступљена држави и самоуправним телима.

— У својину државе и самоуправних тела прелази добијено земљиште без икаквих ограничења (ст. 4, 5, 6, 7, 9. и 10. § 29.). Није само овим прописом предвиђен прејудициони поступак на основу кога би надлежни суд могао предузети сходно поступање по закону о тапијама. По свој прилици законодавац је за овај случај имао у виду поступак, који је предвидео за аграрне интересенте у ст. 1. §-а 28. овог закона. За остале установе побројане у §-у 15. овог закона нису у овом пропису наведене сходне одредбе у погледу законом предвиђених ограничења и признања права сопствености на добијено земљиште, али за њих као и за остале аграрне интересенте важе у свему одредбе ст. 1. и 2. §-а 27. у вези са одредбом из ст. 1. § 28.

§. 33.

Пољопривредник, који на додељеној земљи по §. 14. овог закона подигне угледно добро, сазида кућу са потребним господарским зградама и испуни обавезе прописане решењем о додели земље стиче право сопствености у року који је у решењу о додели земље означен. Ако горње услове испуни раније, стиче раније и право на сопственост али не пре истека 3 године од дана пријема земље, а

на начин прописан у §. 28. и са ограничењима из ст. 4, 5, 6, 7, 9. и 11. §. 29. и §. 31. Ово важи и за пољопривреднике који су добили земљу за угледно добро по закону о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године.

— По овом пропису пољопривредник стиче право сопствености кад испуни све услове прописане решењем о додели земље за подизање угледног добра. Одредбе ст. 2. § 14. и овог §-а не предвиђају да ли ће се услови, под којима пољопривредник има подићи угледно добро у одређеном року, прописати у решењу које по ст. 1. §-а 17. доноси Министар пољопривреде или у решењу, које на основу начелног решења Министра пољопривреде, доноси Врховни повереник аграрне реформе у смислу одредбе §-а 18. У духу законодавчеве намере било би природније да се односни услови општег карактера прописују у начелном решењу Министра пољопривреде у коме се одређује и површина земље за подизање угледног добра, а у коначном решењу Врховног повереника аграрне реформе могли би се само ти услови подробније изложити. У сваком случају ближе одредбе по овом питању унеће се у Правилник за извршење овог закона.

§. 34.

(¹) Ако би бивши притежалац ограниченог земљишта после извршене доделе истога аграрним интересентима доказао право сопствености на ограничено земљиште, оно се неће вратити сопственику него ће му се, кад затражи, дати одговарајућа накнада у земљи.

(²) Спорове по овом §-у решаваће у првом степену Врховни повереник аграрне реформе.

— Додељивање ограниченог земљишта може уследити само онда кад по записнику комисије за ограничење донета одлука Врховног повереника аграрне реформе постане извршна.

Види приметбу код §-а 35. овог закона.

— Одредба ст. 2. садржана је делом у пропису §-а 35., а делом у осталим прописима овога закона, по којима Врховни повереник аграрне реформе доноси све одлуке у првом степену.

§. 35.

(¹) Противу сваке одлуке Врховног повереника аграрне реформе коју он доноси у првом степену, може се изјавити жалба Министру пољопривреде у року од 15 дана од дана доставе. Решење Министра пољопривреде извршно је.

(²) Достава има да се изврши на начин предвиђен у закону о општем управном поступку у колико овим законом није другачије предвиђено.

— По овом пропису право жалбе противу првостепеног решења допуштено је само на једну, непосредну вишу власт, Министра пољопривреде, чије је решење извршно (правноснажно) и против њега нема више правног лека. Извршност решења оглашује она власт, која је исто донела у првом степену. За доставу решења важе прописи закона о општем управном поступку, изузев случаја доставе из ст. 5. § 8. и ст. 2. § 19. овог закона.

— Види §. 36. овог закона, §§. 43.—47. 51, 53, 117.—120., 122. и 136. закона о општем управном поступку и приметбу код §-а 10. овог закона.

§. 36.

У колико су аграрне власти по овом закону овлашћене да доносе одлуке, оне ће их доносити по закону, а на основу слободне оцене. Противу тих одлука нема места тужби по прописима закона о Државном савету и Управним судовима.

— Овај пропис ускраћује заинтересованима право заснивања административних спорова код Државног савета и Управних судова и даје овлашћење аграрним властима да доносе своје одлуке по закону, а на основи слободне оцене. На тај начин он изрично укида све одредбе позитивних закона, у колико оне прописују противан поступак, и у свима аграрним споровима по овом закону искључује надлежност решавања Државног савета и Управних судова.

По тач. 3. чл. 19. Закона о Државном савету и Управним судовима у стварима, у којима су и у колико управне власти позитивним правом овлашћене да доносе решења на основи слободне оцене, тужба на Управни суд, односно Државни савет, није допуштена. Ова одредба је, као што се види, нашла примену у §-у 36. овог закона.

ГЛАВА

VI.

АГРАРНЕ ЗАДРУГЕ.

§. 37.

(¹) Ради економског и културног подизања аграрних интересената осниваће се Аграрне задруге сходно закону о земљорадничким и занатским

задругама од 3. децембра 1898. године које се имају зачланити у Савез аграрних задруга у Скопљу, који ће се основати по истим начелима.

(²) Министарство пољопривреде помагаће новчаним сретствима безкаматним позајмицама и субвенцијама Савез и преко Савеза задруге које су зачлањене у Савез.

(³) Врховни повереник аграрне реформе у Скопљу вршиће надзор над целокупним радом Савеза аграрних задруга у Скопљу и свих задруга, које су зачлањене у Савез и у том циљу поставиће при Савезу нарочитог делегата, који ће одржавати везу између Врховног повереника и Савеза и прегледати рад Савеза и задруга. Делегат може да задржи од извршења сваку одлуку Савеза, која је противна законима или правилима или интересима Савеза. У таквим случајевима Савез може тражити одлуку Врховног повереника, коју је овај дужан донети у року од 15 дана. Против ове одлуке Савез има право жалбе Министру пољопривреде у року од 15 дана од дана доставе.

(⁴) У Савез аграрних задруга могу се зачланити произвођачке, набављачке и друге задруге, које имају стварне везе са аграрним задругама.

(⁵) У једној управној општини може постојати само једна аграрна задруга. Аграрни интересенти једне општине могу се зачлањавати само у аграрну задругу те општине. У случају да у њиховој општини није основана аграрна задруга, то се они могу зачлањавати само у аграрну задругу најближе општине.

(⁶) Седиште аграрне задруге на предлог Савеза аграрних задруга у Скопљу одређује Врховни повереник аграрне реформе.

(⁷) У року од 3 месеца по ступању на снагу овог закона Министар пољопривреде прописаће

једнообразна правила за оснивање аграрних задруга и њиховог Савеза.

— Надзор Министра пољопривреде над аграрним заједницама (задругама) и њиховим Савезом био је и по закону о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године непосредан и посредан према томе да ли га је вршио Министар, односно Министарство, непосредно или преко својих подручних органа. Одредбом овог §-а јаче је истакнут посредни надзор који над целокупним радом Савеза и аграрних задруга врши Врховни повереник аграрне реформе у Скопљу преко нарочитог постављеног делегата.

Код овога прописа је интересантно, што он садржи две противречне одредбе: једну, која изрично прописује оснивање Савеза и аграрних задруга по закону о земљорадничким и занатским задругама, и другу, којом се поставља делегат при Савезу са овлашћењем да може задржати од извршења сваку одлуку Савеза, која је противна закону, правилима или интересима Савеза.

Под „постављањем нарочитог делегата при Савезу” (ст. 3.) законодавац је могао подразумевати само одређивање једног подручног чиновника за вршење дужности нарочитог делегата, а не какво ново постављење, које би имао извршити Врховни повереник аграрне реформе у својству које му по закону не припада.

Код исте одредбе (ст. 3.) није предвиђена законска санкција како се има поступити у случају ако Врховни повереник на тражење Савеза не донесе одлуку у року од 15 дана. Из

императивне наредбе о дужности Врховног повереника да затражену одлуку донесе у остављеном законском року може се, у случају противног поступка, сматрати као логична законодавчева намера, да акт нарочитог делегата, којим је задржао од извршења Савезову одлуку, нема после овог рока правног дејства и да се одлука задржана од извршења може извршити.

По ст. 3. изрично је одређено да делегат може задржати одлуке Савеза од извршења, из чега јасно проистиче, да не би могао задржати од извршења и одлуке аграрних задруга.

— Задруге побројане у ст. 4. могле су се пре ступања на снагу овога закона зачлањавати једино у Главни Савез српских земљорадничких задруга. — Види чл. 99, 100, 107. и 109. Закона о земљорадничким и занатским задругама од 3. децембра 1898. године.

Како ће се ценити које задруге из ст. 4 имају стварне везе са аграрним задругама имале би се ближе одредбе прописати у Правилнику који ће се донети према наређењу ст. 7. овог §-а.

Све ново основане аграрне и друге задруге имају се сходно прописима чл. 8. и 11. Закона о земљорадничким и занатским задругама регистровати код надлежног суда. За увођење у задружни регистар оне морају по чл. 10. истог закона поднети суду писмену пријаву, јер тек извршеним увођењем у задружни регистар задобијају својство правне личности и потпадају под одредбе закона.

— По чл. 22. Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. год. било је

предвиђено обавезно задругарство т. ј. сваки насељеник морао је бити члан једне аграрне заједнице, у противном губио је земљу. Овим законом је уведено слободно задругарство. Само је одређено (ст. 5.) да се у једној општини може основати једна аграрна задруга коју ће Министарство пољопривреде преко Савеза помагати бескаматним позајмицама, те се онај аграрни интересент, који жели да се користи државним позајмицама, мора уписати у аграрну задругу своје или суседне општине ако у својој нема задруге.

— Одредбу ст. 6. требало би у духу законодавчеве намере разумети тако, да се седиште аграрне задруге има одређивати једино у случају ако се чланови задруге не сложе о месту, где ће бити седиште задруге.

— Правила о којима је реч у ст. 7. овог §-а прописале се у предвиђеном законском року. — Види чл. 101. Закона о земљорадничким и занатским задругама.

§. 38.

(¹) Ради рационалнијег насељавања јужних крајева и повећања обрадивог земљишта аграрним интересентима може Министар пољопривреде дати новчана сретства Савезу аграрних задруга у Скопљу и одредити га да врши куповину и продају приватног земљишта.

(²) У циљу комасације и арондације купљеног земљишта, на предлог Врховног повереника аграрне реформе могу се Савезу аграрних задруга уступити потребне површине расположивог аграрног земљишта.

(³) У продајну цену овако комасираног и арондираног земљишта, Савез има да урачуна куповну цену и све издатке око куповине приватног земљишта, а за аграрно земљиште само учињене издатке око премера и парцелације истога.

(⁴) Овлашћује се Министар пољопривреде да пропише Правилник, којим ће регулисати услове куповине и продаје, начин отплате и висину камате.

— Види приметбу код ст. 9. §-а 11. овог закона.

— Овим прописом (ст. 2.) побољшани су услови за извођење приватне (слободне) колонизације, која је и до сада вршена у Јужним крајевима куповином приватног земљишта преко Савеза аграрних заједница (задруга) у Скопљу. За потребе приватног насељавања Министарство пољопривреде располагало је ограниченим сретствима, а важност оваквог насељавања неоспорна је и у толико већа што је оно успешно допуњавало извођење државне колонизације.

Уступањем слободног аграрног земљишта Савезу у циљу комасације и арондације купљеног приватног земљишта знатно се смањује продајна цена комасираног и арондираног земљишта и ствара могућност за успешније извођење приватног насељавања под много повољнијим условима.

— Правилник о коме се говори у ст. 3. овог §-а није још прописан.

ГЛАВА

VII.

САСТАВ ВРХОВНОГ ПОВЕРЕНИШТВА АГРАРНЕ РЕФОРМЕ И АГРАРНИХ ПОВЕРЕНИШТАВА.

§. 39.

(¹) На челу Врховног повереништва аграрне реформе у Скопљу стоји Врховни повереник аграрне реформе.

(²) За Врховно повереништво аграрне реформе у Скопљу и 12 аграрних повереништава установљених по §. 4. утврђује се:

140 места чиновника и службеника попуњених по закону о чиновницима и 30 места контрактуалних техничких чиновника, сталних техничких дневничара, дневничара-званичника, дневникара-служитеља и дневничара-шофера.

— Пре ступања на снагу Закона о Банској управи, који је §-ом 49 укинуо Аграрну дирекцију у Скопљу и аграрне уреде, преносећи њихове послове на надлежне банске управе и среска начелства, постојали су аграрни уреди са седиштима: у Скопљу, Штипу, Битољу, Приштини, Пећи и Новом Пазару.

По §-у 4. овог закона поред Врховног повереништва аграрне реформе у Скопљу установљена су и аграрна повереништва са седиштима: у Скопљу, Штипу, Струмици, Неготин-Вардару, Битољу, Урошевцу, Призрену, Ђаковици, Пећи, Кос. Митровици, Плевљу и Вучитрну.

По овом пропису број службеничких места знатно је повећан и утврђен на 170 од којих 140 места чиновника и службеника и 30 места контрактуалних техничких чиновника,

дневничара и служитеља. Са овим бројем службеника омогућено је успешно и брзо извођење свих аграрних и колонизационих послова у Јужним крајевима.

Види §§ 40, 41, 42. и 43.

§. 40.

За чиновнике и службенике Врховног повереништва аграрне реформе и 12 аграрних повереништава установљавају се ова звања:

Врховни повереник аграрне реформе;

Помоћник Врховног повереника аграрне реформе;

Инспектор;

Саветник;

Секретар;

Виши пристав;

Пристав;

Аграрни референт;

Виши геометар;

Виши ревизор;

Помоћни секретар;

Геометар;

Технички чиновник;

Ревизор;

Главни архивар у Врховном повереништву;

Архивар;

Архивски чиновник;

Аграрни писар;

Приправник;

Званичник;

Служитељ.

— Види §§ 39. и 42.

§. 41.

Звањима, наведеним у §-у 40., а која нису распоређена у глави XIII Закона о чиновницима (§§

45. став 3. и § 347. став 2. Закона о чиновницима) одређују се положајне групе како следи:

IV група 1. степен и III група 2. степен. Помоћник Врховног повереника аграрне реформе;

IV група 2. степен и IV група 1. степен. Инспектор;

VI група и V група. Саветник (§ 45. став 3. ч. з.);

VI група. Секретар (§. 45. ст. 3. ч. з.), аграрни референт, (§. 45. став 2. ч. з.);

VII група. Виши пристав (§. 45. ст. 3. ч. з.), помоћни секретар, технички чиновник (§. 45. ст. 2. ч. з.), помоћни секретар, (§. 45. став 1. ч. з.);

VIII група. Пристав (§. 45. ст. 3. ч. з.), помоћни секретар, технички чиновник (§. 45. ст. 2. ч. з.), помоћни секретар, (§. 45. ст. 1. ч. з.);

IX група. Технички чиновник, (§. 45. ст. 2. ч. з.), аграрни писар, (§. 45. ст. 1. ч. з.);

X група. Аграрни писар (§. 45. ст. 1. ч. з.).

— Овај пропис предвиђа и звање „Помоћника Врховног повереника” у IV групи 1. степена и у III групи 2. степена. На рад код Врховног повереника одређена су још 1929. год. 3 помоћника — активна пуковника, те није према томе јасно: хоће ли се они задржати и даље на рад код Врховног повереника као службеници друге струке сходно одредби ст. 2. §-а 43. или ће се по пропису овог §-а, а у вези са §§ 40. и 42., разврстати (поставити) као стални службеници у одговарајуће положајне групе?

§. 42.

(¹) До доношења закона о системизацији места за све струке државне службе грађанског реда (§. 46. Закона о чиновницима) утврђује се за Вр-

ховно повереништво аграрне реформе и 12 аграрних повереништава установљених по §. 4 овог закона, следећи број службеничких места, по звањима и њиховим положајним групама, укључивши чиновничке приправнике:

1 Врховни повереник аграрне реформе,

3 помоћника Врховног повереника аграрне реформе,

4 инспектора,

5 саветника,

4 секретара,

6 виших пристава,

8 пристава,

11 аграрних референата,

10 виших геометара,

1 виши ревизор,

12 геометара,

7 помоћних секретара,

13 ревизора,

5 техничких чиновника,

4 писара,

1 главни архивар,

4 архивара,

13 архивских чиновника,

2 приправника (§ 45. став 3. ч. з.),

2 приправника (§ 45. став 2. ч. з.),

2 приправника (§ 45. став 1. ч. з.),

14 званичника,

8 служитеља.

30 контрактуалних чиновника, техничких дневничара, дневничара-званичника, дневничара-служитеља и дневничара-шофера.

— Види приметбе код §§ 39. и 41.

§. 43.

(¹) У Врховно повереништво аграрне реформе и у аграрна повереништва преузеће се и распо-

редиће се сви службеници, који се налазе на раду код општих управних власти по пословима аграрне реформе у Јужним крајевима. Остала системизована места попуњаваће Министар пољопривреде постепено, према стварно указаној потреби, новим постављењима службеника по закону о чиновницима, у колико за то буду осигурани потребни кредити. На ова места могу се поставити и контрактуални чиновници и дневничари.

(²) У недостатку потребног броја службеника по претходном ставу могу се доделити на рад у Врховно повереништво аграрне реформе као и у аграрна повереништва и чиновници, официри и остали службеници других ресора и војске, по споразуму Министра пољопривреде и ресорног Министра, а у сагласности са Претседником Министарског савета, и то првенствено они који су већ радили на пословима аграрне реформе.

— По овом пропису преузимају се не само чиновници и службеници Министарства пољопривреде, који су после укидања Аграрне дирекције у Скопљу и аграрних уреда на подручју Јужних крајева по §-у 49. Закона о Банској управи прешли у састав надлежних општих управних власти, него и они који су доцније постављени на службу код општих управних власти за послове аграрне реформе.

Нова постављења до предвиђеног броја чиновника и службеника према утврђеном броју службеничких места из § 39. извршиће се постепено по закону о чиновницима од 31. марта 1931. године, у колико за то буду буџетом осигурни потребни кредити, а у недостатку потребног броја службеника одређиваће се на рад у Врховном и аграрним повереништвима службеници других ресора сходно пропису ст. 2. овог §-а.

ГЛАВА

VIII.

КАЗНЕНА НАРЕЂЕЊА.

§. 44.

(¹) Лица, која се не одазову позиву према §. 8. ст. 3. и 4. казниће се новчаном казном од 10—1.000 динара, а за случај неисплате новчане казне у остављеном року казниће се затвором од 1—20 дана.

(²) Казну по овом §-у изричу опште управне власти првог степена по пријави аграрних повереништава.

— За опште управну власт првог степена, надлежну за изрицање казне по овом законском пропису, важиће, у погледу рока за случај неисплате новчане казне, одредбе Закона о општем Управном поступку.

§. 45.

Новчане казне иду у корист колонизационог фонда Министарства пољопривреде при Државној хипотекарној банци у Београду.

— У корист колонизационог фонда иду само новчане казне предвиђене у §. 44. овог закона.

ГЛАВА

IX.

МАТЕРИЈАЛНА НАРЕЂЕЊА.

§. 46.

Сви трошкови око насељавања по овоме закону, падају на терет буџета Министарства пољопривреде.

— Види §. 48. и приметбу код ст. 5. §. 19. овог Закона.

§. 47.

Буџетски кредити одређени за насељавање и насељенике могу се трошити непосредно без јавног надметања сходно чл. 86. Закона о државном рачуноводству.

— Члан 86. Закона о државном рачуноводству од 6. марта 1910. године са изменама и допунама од 27. јуна 1921. године, 22. јануара 1922. године и 31. јула 1922. године набраја све случајеве у којима се погодбе за куповине и продаје могу закључити непосредно без јавног надметања.

§. 48.

Кредити из буџетских партија, који су одређени за стварање услова за насеља, за подизање и уређење насеља, културно и економско подизање свих аграрних интересената уплаћују се у колонизациони фонд Министарства пољопривреде при Државној хипотекарној банци у Београду, с тим, да се имају утрошити онако како је у буџетским партијама назначено.

— Утрошак одобрених кредита везан је за намењене сврхе у буџетским партијама, али није условљен законском обавезом да се мора извршити у току исте буџетске године.

ГЛАВА

Х.

ЗАВРШНА И ПРЕЛАЗНА НАРЕЂЕЊА.

§. 49.

Свима лицима, која су узета из других ресора и родова војске на рад по пословима Закона о на-

сељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године и по овом закону, рачунаће се све време, које су провели на овом раду, као да су били на дужности у својој струци, на положају који им одговара.

— На дан обнародовања овог закона затекли су се из других струка (војне) само три помоћника Врховног повереника аграрне реформе у Скопљу, који су му 1929. године придодати на рад по пословима аграрне реформе у Јужним крајевима.

Види приметбу код §. 41.

§. 50.

Повластице из §. 20. важе и за оне насељенике, који су добили земљу по Закону о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године.

— Насељеници који су добили земљу пре ступања на снагу овог закона користиће се повластицом из ст. 2. §-а 21. за преостало време, рачунајући од дана додељивања земље па до дана истека законом предвиђеног рока кад престаје важност одобрене повластице.

§. 51.

Повластицама из §. 20. овог закона могу се на предлог Министра пољопривреде а по решењу Министра финансија користити породице, које су се доселиле у јужне крајеве где су купиле земљу ради насељења, а на дан ступања на снагу овога закона буду се налазиле на купљеној земљи и исту буду обрађивале.

— Ова одредба је делом сувишна, јер је за купце приватног земљишта повластица из

ст. 2. §-а 21. предвиђена већ у §-у 22., који исту признаје не само лицима која купе него и лицима која су купила земљу за насељење у Јужним крајевима. Она, дакле, само ближе прописује услов за добијање повластице из ст. 2. §-а 20.

§. 52.

Аграрни интересенти, који су добили земљу по одредбама Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године не могу добити повећање у земљи по одредбама овога закона у колико није нарочито предвиђено.

— Исту одредбу садржи у главном и ст. 11. §-а 11. — Види приметбу код поменутог законског прописа.

§. 53.

Молбе, уверења и сви прилози, који се према §. 16. подносе при тражењу земље, као и молбе, којима се тражи бесплатан превоз грађе за подизање зграда и бесплатан подвоз за пресељење ослобођене су сваке таксе.

— Према овом пропису изузете су од ослобођења плаћања таксе све молбе, којима се пожурје: доношење решења по поднетој молби за земљу, додела земље по донетој решењу, замена или међусобна промена добијене земље, додатак на инвентар по ст. 3. §-а 11. и вишак земље за пошумљавање и подизање винограда по §-у 12. овог Закона.

§. 54.

(¹) Четници, којима је пре ступања на снагу Закона о добровољцима од 31. августа 1928. го-

дине додељена земља за насељавање у Јужним крајевима по досадањем закону о насељавању, а на основу решења Министарског савета Бр. 23470 од 13. септембра 1921. године, а законом о добровољцима од 31. августа 1928. г. признати су за добровољце, могу да задрже право на примљено следовање од 10 хектара земље. То се следовање неће смањити на добровољачко следовање предвиђено у чл. 3. Закона о добровољцима, али за стицање права сопствености на вишак преко добровољачког следовања важиће и за њих одредбе §§ 27., 28. и 29.

(²) Лице, које је добило земљу као аграрни интересент, не може поред већ добијеног следовања добити као добровољац и добровољачко следовање, али се може на површину добровољачког следовања користити и повластицама које даје Закон о добровољцима од 31. августа 1928. године са изменама и допунама Закона о добровољцима од 18. септембра 1930. године. У случају да је следовање по овом закону било мање од добровољачког следовања има му се допунити до добровољачког следовања.

— За доказ о признању добровољачког својства и права по закону о добровољцима четници морају надлежним аграрним властима поднети на озваничење прописно издато добровољачко уверење.

Види чл. 2. Закона о добровољцима од 31. августа 1928. године и чл. 1., 2., 12. и 13. Правилника за ивршење закона о добровољцима, који је прописан од Министра пољопривреде 11 фебруара 1931. г., а обнародован у „Службеним новинама” бр. 43 од 25. фебруара 1931. године.

— Сасвим умесна одредба, јер нико не може у исто време добити два законска следовања у земљи.

§. 55.

Одредбе овог закона, које се односе на стицање права сопствености важе за све оне аграрне интересенте који су у јужним крајевима добили земљу после ослобођења 1912. године од појединих надлежних власти по прописима Закона о насељавању новоослобођених предјела Црне Горе, уредбе о насељавању у новоослобођеним и присаједињеним областима Краљевине Србије од 20. фебруара 1914. године са изменама и допунама од 9. маја 1914. године, као и другим законским и наредбеним прописима, с тим да се отуђење оваквог земљишта не може вршити без одобрења Врховног поверника аграрне реформе у року од 5 година од дана стицања сопствености. Ово ограничење уписаће се на начин прописан у закону о тапијама односно у закону о земљишним књигама.

— Овај пропис обухвата све оне аграрне интересенте који су добили земљу за насељење после ослобођења Јужних крајева 1912. године, а пре ступања на снагу озакоњене уредбе о насељавању јужних нових крајева од 24. септембра 1920. године.

§. 56.

По свима недовршеним предметима према Закону о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године, наставиће се поступак по овом закону.

— По свима несвршеним предметима, по којима је код аграрних и општих управних

власти, Државног савета и Управних судова поведен поступак по прописима Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године, прекинуће се према овом законском пропису свако даље поступање и наставити нови поступак по прописима овог закона. А како се по овом закону (§ 35) искључује надлежност решавања Државног савета и управних судова по тим предметима, то ће их Државни савет доставити Министарству пољопривреде, а Управни судови Врховном повереништву аграрне реформе у Скопљу, ради надлежног поступка по одредбама овог закона.

§. 57.

По пословима овога закона аграрне интересенте могу заступати само чланови њихових породица.

— Противно односним прописима позитивних закона ова одредба ограничава заступање у пословима који су предмет расправе по овом закону. Аграрне власти према томе дозволиће заступање у аграрним пословима и споровима само лицима, која покажу посебно овлашћење и легитимишу се као чланови породица аграрних интересената, чији се послови расправљају у даном моменту код аграрних власти. Ко се има сматрати чланом породице законодавац није ништа ближе одредно, али би се, мислим, у духу закона под чланом породице имало сматрати свако оно лице, које живи у заједници на аграрним интересентом и има са њим заједничке интересе, па их у том својству и заступа код аграрних власти.

Тако исто законодавац није предвидео ко ће заступати аграрног интересента, ако је он болешћу спречен да себе заступа, а нема уопште чланова породице или их нема који би као странка или њени законски заступници били способни за самостално вршење процесних радња. Поједини аграрни интересенти биће с тога овом неодређеном и непотпуном законском одредбом осетно погођени у правном заступању својих интереса код надлежних расправних власти.

§. 58.

(¹) Сва непокретна имања, која су сходно пропису та. 3. чл. 2. Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. год. употребљена за сврхе аграрне реформе као пушта и трајно напуштена земљишта, ослобађају се терета стављених за обезбеду потраживања бивше Зиратне банке, чије је право прешло на Државну хипотекарну банку.

(²) На захтев Врховног поверништва аграрне реформе у Скопљу. скинуће Државна хипотекарна банка са поменутог земљишта у претходном ставу, све терете стављене од бивше Зиратне банке, а потраживања по којима су терети стављени заједно са каматама и трошковима отписале као неутерива.

(³) Ове одредбе важе и за она пушта и трајно напуштена земљишта, која ће се употребити за аграрне интересенте по прописима овога Закона.

— По овоме законском пропису дужна је Државна хипотекарна банка да по захтеву Врховног поверништва аграрне реформе скине све терете бивше Зиратне банке, који постоје на земљиштима узетим за сврхе на-

сељавања сходно тач. 3. чл. 2. Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године, и да отпише са каматама и трошковима као ненаплатива сва потраживања, која је преузела од бивше зиратне банке у својству њене наследнице.

§. 59.

и њихов Савез у Скопљу, које су основане по Закону о оснивању аграрних заједница, као задруга, од 20. маја 1922. године, мењају своје називе у „Аграрне задруге”, и „Савез аграрних задруга у Скопљу”.

(²) У року од 9 месеци од дана ступања на снагу овога закона имају се све аграрне задруге груписати по управним општинама тако да у једној општини може постојати само једна аграрна задруга.

— Види одредбу ст. 1. §-а 37., која предвиђа оснивање аграрних задруга после ступања на снагу овога закона.

Здруге које су постојале као заједнице пре ступања на снагу овог закона морају ликвидирати. У свакој општини где постоје аграрна задруга има се основати једна аграрна задруга која ће се пријавити код суда ради увођења у задружни регистар и онда преузети сву активу и пасиву односних аграрних заједница. — Види чл. 10., 11. и 108. Закона о земљорадничким и занатским задругама и §. 37. овог закона.

§. 60.

Овлашћује се Министар пољопривреде да донесе Правилник за извршење овога закона.

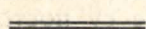
— Правилник о коме је овде реч није још прописан.

§. 61.

(¹) Овај закон ступа у живот и добија обавезну снагу, кад се обнародује у „Службеним новинама”.

(²) Са даном обнародовања овога закона престају да важе сви законски прописи противни овом закону.*)

— По одредби ст. 2. овог §-а са даном обнародовања овога закона престају да важе сви законски прописи противни овом закону. Спорно је само да ли тим престају да важе поједине неизмењене и недопуњене одредбе Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. год., које нису противне овом закону, односно могу ли се и оне сматрати, ако не изрично, а оно прећутно укинуте?

*) Овај Закон потписан је у Загребу 11. јуна 1931. год., а обнародован је у „Службеним новинама” бр. 134 од 17. јуна 1931. год.

ДОДАТАК

По рассмотрењу реферата Помоћника Министар пољопривреде, а на основу чл. 19. и 21. Закона о насељавању јужних крајева од 11. јуна 1931. год. и Правилника Министарства саобраћаја Г. Д. Б. 17552/31.

РЕШАВАМ:

1.) Превози насељеника, њиховог живог и мртвог инвентара и грађе из полазне станице њиховог досадашњег боравишта до упутне станице њиховог насељавања, сматраће се као пошиљка државне установе, те ће превоз на државним жељезницама и бродовима плаћати Министарство пољопривреде по одредбама чл. 55. Правилника Министарства саобраћаја Г. Д. Бр. 17552/31. са депозитном готовином, а превоз на приватним жељезницама и бродовима вршиће се за рачун Министарства пољопривреде уз кредитирање возарине са упутницом.

2.) Право на бесплатан превоз на државним и приватним жељезницама и бродовима у државној експлоатацији, као и на приватним бродовима имају, осим добровољаца за које важе прописи Правилника Министарства пољопривреде Бр. 8850/30. и Правилника Министарства саобраћаја М. С. Бр. 1340/30., сви насељеници, који су добили земљу путем аграрне реформе и то за себе, чланове породице, живи и мртви инвентар и грађу за подизање зграда приликом дефинитивног пресељавања, као и она лица, поданици Краљевине Југославије која су по занимању земљорадници или угледни економи а купе у јужним крајевима земљу за насељење или подизање угледних добара.

3.) Издавање упутница за плаћање возарине на државним жељезницама и бродовима као и из-

давање упутница за превоз насељеника и њиховог инвентара на приватним жељезницама и бродовима вршиће и то:

а) у северним крајевима: Краљевска банска управа у Сарајеву, на територији дринске бановине, осим аграрног подручја Среског начелства у Вуковару; Краљевска банска управа у Сплиту, Цетињу и Бања Луци за своју територију; Среска начелства — аграрни одељци у Новом Саду, Великом Бечкереку, Вршцу, Осијеку, Марибору (леви брег), Загребу, Вараждину и Вуковару, која врше функцију укинutih аграрних уреда.

б) у јужним крајевима: Аграрно повереништво у Скопљу за срезове: скопски, велешки, доњополошки, горњополошки, жеглиговски, прешевски, кривопаланачки, кратовски и босиљградски; Аграрно повереништво у Штипу за срезове: штипски, овчеполски, кочански, царевоселски и малешки; Аграрно повереништво у Струмици за срезове: струмички и радовишки; Аграрно повереништво у Неготин — Вардару за срезове: неготински, кавадарски, ђевђелијски и дојрански; Аграрно повереништво у Битољу за срезове: мориховски, битолски, преспански, охридски, струшки, дебарски, галички, прилепски, поречки, крушевски и кичевски; Аграрно повереништво у Урошевцу за срезове: неродимски, грачанички, качанички и гњилански; Аграрно повереништво у Призрену за срезове: шарпланински, горски и подгорски; Аграрно повереништво у Ђаковици за срезове: ђаковички и подримски; Аграрно повереништво у Пећи за срезове: пећски, источки, берански и андријевачки; Аграрно повереништво у Кос. Митровици за срезове: митровички, дежевски, штавички и сенички; Аграрно повереништво у Плевљу за срезове: плеваљски, милешевски, нововарошки, белопољски и

прибојски; и Аграрно повереништво у Вучитрну за срезове: вучитрнски, лапски и дренички.

в) Министарство пољопривреде — за сва лица која су купила земљу у јужним и северним крајевима.

4.) Овлашћене установе издаваће насељеницима упутнице издања Министарства пољопривреде у сврху пресељења на државним жељезницама и бродовима само онда, ако су исти примили земљу у сврхе насељавања и када донесу од надлежне општине уверење у коме мора бити тачно означено, са колико се лица (са назначењем имена, сродства и година старости), стоке, као и живог и мртвог инвентара (назначити приближну тежину у килограмима) насељеник сели на земљу примљену путем аграрне реформе. Насељеници који су добили земљу у јужним крајевима т. ј. на територији Вардарске бановине и деловима Моравске и Зетске бановине имају још да донесу уверење надлежног аграрног повереништва, да им је земља додељена и да су они исту примили.

Поједина насељеничка породица има права на бесплатан превоз највише до два вагона живог и мртвог инвентара а у случају превоза грађе за подизање куће има право на даљи један вагон.

Исто тако, овлашћене установе издаваће насељеницима упутнице за кредитирање возарине за превоз особа и инвентара на приватним жељезницама и бродовима у колико насељеници код пресељавања морају употребити приватне жељезнице и бродове.

5.) Свима насељеницима без разлике, који се преселе о свом трошку неће се тај трошак повратити од стране овог Министарства. С тога имају сви насељеници благовремено тражити одобрење

бесплатног превоза од стране за то овлашћених власти. Исто важи и за аграрне заједнице — за друге у случајевима превоза грађевинског материјала за изградњу насељеничких кућа.

6.) Министарство пољопривреде снабдеваће упутницама све установе, које су овлашћене за издавање упутница за бесплатан превоз лица и инвентара по овом решењу.

7.) За извршење овог решења прописаће се Правилник, те ће од дана његовог ступања на снагу престати да важи решење Министра за аграрну реформу Бр. 26156 од 24. јула 1926. године као и Правилник Бр. 26157 од 25. августа 1926. године.

Упутнице, издања Министарства пољопривреде набавиће се од једне штампарије, по обрасцу који ће дати Финансијски отсек повереног ми Министарства.

Исто тако набавиће се и формулари за евиденцију издатих упутница, који ће се доставити надлежним властима.

Бр. 26451/VI. б.

12. јуна 1931. год.
у Београду.

МИНИСТАР ПОЉОПРИВРЕДЕ,
Д-р Станко Шибеник, с. р.

П РА В И Л Н И К

На основу чл. 19. и 21. Закона о насељавању јужних крајева од 11. јуна 1931. год., а у споразуму са Министром унутрашњих послова и Министром саобраћаја прописујем

ПРАВИЛНИК

за извршење решења Министра пољопривреде Бр. 26451/VI. б. од 12. јуна 1931. год. о бесплатном превозу насељеника, њиховог инвентара и о начину плаћања возарине за превоз на државним жељезницама и бродовима у државној експлоатацији и на приватним жељезницама и бродовима.

I.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.

Чл. 1.

Превоз насељеника, који се насељавају у јужне и северне крајеве државе, као и превоз чланова њихових породица, инвентара и превоз грађевинског материјала за подизање кућа, сматра се као пошиљка државне установе и вршиће се за рачун Министарства пољопривреде.

Насељеник има право на бесплатан превоз на свима државним и приватним жељезницама, приватним бродовима и бродовима у државној експлоатацији од полазне станице досадањег боравишта до упутне станице насељења.

— Бесплатан превоз насељеника, њиховог живог и мртвог инвентара и грађе за подизање насељеничких кућа и господарских зграда вршен је до ступања на снагу овог Правилника у смислу чл. 19. и 21. Закона о насељавању јужних нових крајева од 20. маја 1922. године, а на основу решења Министра за аграрну реформу Бр. 26156 од 24. јула 1926. године и одредаба Правилника Министарства за аграрну реформу Број 26157 од 25. августа 1926. године.

Одредбе поменутог решења и Правилника нису више одговарале постојећим законским прописима ни у погледу установа овлашћених за вршење бесплатног превоза ни у погледу начина по коме се има вршити кредитирање возарине насељеника, добровољаца и других аграрних интересената.

Закон о банској управи од 7. новембра 1929. године, укинуо је сва аграрна надлештва, која су била овлашћена за бесплатан превоз насељеника, а закон о насељавању јужних крајева од 11. јуна 1931. год. установио је поново аграрна надлештва на подручју Јужних крајева. Закон о добровољцима од 31. VIII. 1928. г., измењен и допуњен законом од 18. септ. 1930. г., предвидео је специјалне одредбе за бесплатан превоз добровољаца, те је Правилником Министарства пољопривреде Бр. 8850 од 11. фебруара 1931. године сагласно са чл. 13. Правилника Министарства саобраћаја М. С. Бр. 1340/30. одређено, да бесплатан превоз — преселење добровољаца врши Генерална дирекција државних железница у Београду

Према томе, а сходно чл. 55. Правилника Министарства саобраћаја Г. Д. Бр. 17532/31.

настала је потреба, да се у сагласности са постојећим законским одредбама регулише овим Правилником бесплатан превоз насељеника и њиховог инвентара и начин плаћања возарине за превоз на државним железницама и бродовима у државној експлоатацији и на приватним железницама и бродовима.

Чл. 2.

Возарина на превоз на државним жељезницама и бродовима у државној експлоатацији као и на приватним жељезницама и бродовима кредитираће се по редовној тарифи упутницама издања Министарства пољопривреде.

— По правилнику Бр. 26157 од 25. августа 1926. године кредитирање возарине вршено је боновима издаваним од Министарства за аграрну реформу, односно Министарства пољопривреде.

Чл. 3.

Упутнице за преселење породице и инвентара оних лица која су купила земљу у северним или јужним крајевима државе, издаваће искључиво Министарство пољопривреде.

— Види § 21. Закона о насељавању јужних крајева од 11. јуна 1931. год.

Територија Вардарске бановине са деловима Моравске и Зетске бановине обухвата сву територију Јужних крајева, односно територијално и административно подручје Врховног повереништва аграрне реформе у Скопљу.

— Види §§ 1. и 4. Закона о насељавању јужних крајева од 11. јуна 1931. год.

II.

ПРАВО НА ИЗДАВАЊЕ УПУТНИЦА ЗА КРЕДИТИРАЊЕ ВОЗАРИНЕ.

Чл. 4.

Право издавања упутница за кредитирање возарине поред Министарства пољопривреде, имају још и следеће установе:

у северним крајевима: Краљевска банска управа у Сарајеву, на територији Дринске бановине, осим аграрног подручја Среског начелства у Вуковару; Краљевска банска управа — аграрно-правни отсек у Сплиту, Цетињу и Бања Луци за своју територију; Среска начелства — аграрни одељци у Новом Саду, Великом Бечкереку, Вршцу, Осиеку, Марибору (Леви Брег), Загребу, Вараждину и Вуковару, која врше функцију укинutih аграрних уреда;

у јужним крајевима: Аграрно повереништво у Скопљу за срезове: скопски, велешки, горњополошки, доњополошки, жеглиговски, пршевски, кривоаланачки, кратовски и босиљградски; Аграрно повереништво у Штипу за срезове: штипски, овчеполски, кочански, царевоселски и малешки; Аграрно повереништво у Струмици за срезове: струмички и радовишки; Аграрно повереништво у Неготин—Вардару за срезове: неготински, кавадарски, ђевђелијски и дојрански; Аграрно повереништво у Битољу за срезове: мориховски, битољски, преспански, охридски, струшки, дебарски, галички, прилепски, поречки, крушевски и кичевски; Аграрно повереништво у Урошевцу за срезове: неродимски, грачанички, качанички и гњилански; Аграрно повереништво у Призрену за срезове: шарпланински, горски и подгорски; Аграрно повереништво у Ђа-

ковици за срезове: ђаковички и подримски; Аграрно повереништво у Пећи за срезове: пећски, источки, берански и андријевички; Аграрно повереништво у Косовској Митровици за срезове: митровички, дежевски, штавички и сјенички; Аграрно повереништво у Плевљу за срезове: плеваљски, милешевски, нововарошки, белопољски и прибојски; и Аграрно повереништво у Вучитрну за срезове: вучитрнски, лапски и дренички.

— По овоме пропису за издавање упутница за кредитирање возарине овлашћене су: у Северним крајевима опште управне власти, а у Јужним крајевима аграрна повереништва, која су предвиђена у тач. 2. §-а 4. Закона о насељавању јужних крајева.

Аграрно-правни отсек у Цетињу надлежан је за издавање упутница само за територију, која не потпада под Јужне крајеве, који су после 1912. год. присаједињени Србији и Црној Гори. — Види §§ 1. и 4. Закона о насељавању јужних крајева.

Чл. 5.

На случај преселења са територије која не потпада под установе наведене у чл. 4. овог Правилника, то ће Министарство пољопривреде на предлог Краљевске банске управе на чијој се територији налази дотично лице одредити установу, која ће издати упутницу за кредитирање возарине и о томе јој дати сва потребна упутства.

— За случајеве предвиђене у овом пропису надлежне Краљевске банске управе имају се са потребним предлогом обраћати непосредно Финансијском отсеку (VI в.) Министарства пољопривреде.

III.

ЛИЦА КОЈА ИМАЈУ ПРАВО НА БЕСПЛАТАН ПРЕВОЗ.

Чл. 6.

Сви насељеници, осим добровољаца за које важе прописи Правилника Министарства пољопривреде бр. 8850/VI. б. од 11. фебруара 1931. год. и Правилника Министарства саобраћаја М. С. бр. 1340/30. за које издаје бесплатан превоз Генерална дирекција државних жељезница у Београду, имају право на бесплатан превоз за себе, чланове своје породице и инвентара приликом пресељења на земљу добивену путем аграрне реформе.

— Одредбе овог Правилника не односе се у опште на добровољце, већ за њих у погледу права на бесплатан превоз важе једино прописи специјалних Правилника наведених у овом члану.

Чл. 7.

Насељеници који су добили земљу у јужним крајевима државе, имају сем тога право на бесплатан превоз и онда, када буду примили земљу и враћају се својим кућама за пресељење своје породице. У овоме случају упутница за бесплатан повратак издаје се само једном лицу, које се непосредно после примања земље обрати молбом за тај бесплатан превоз.

— Овом повластицом, дакле, могу се користити само она лица, која се одмах по пријему земље обрате молбом надлежној одређеној власти за одобрење бесплатног превоза ради повратка кући за пресељење породице на примљену земљу, а не и она лица, која се

са таквим тражењем не буду обратила одмах по пријему земље. За свако доцније тражење има се сматрати да је лице, које такво тражење учини, изгубило право на повластицу по овом пропису, те се има одбити од тражења бесплатног подвоза за повратак до места становања.

Чл. 8.

За одлазак ради пријема земље неће се ником давати бесплатан превоз. Исто важи за одлазак ради прегледа земље.

— Лица, која иду ради пријема или прегледа земље, немају по овом пропису право на бесплатан превоз од места њиховог становања до места где се земља налази, сем једино у случају предвиђеном у чл. 10. овог Правилника.

Чл. 9.

Она лица, поданици Краљевине Југославије, која су по занимању земљорадници, угледни економии или се одаду земљорадњи, а која купе у јужним крајевима земљу за насељење или подизање угледних добара, имају права на бесплатан превоз породице и инвентара приликом пресељења. Исто важи и за она лица која у северним крајевима купе до 15 јутара земље.

— Види §. 21. Закона о насељавању јужних крајева и чл. 13. овог Правилника.

Чл. 10.

Изузетно од чл. 8. овог Правилника имају право на бесплатну вожњу (одлазак и повратак) и она лица, која као делегати у име најмање десет породица иду у јужне крајеве државе за пре-

глед и пријем земље, али за ово морају имати уредно пуномоћије.

У овом случају издаваће упутнице искључиво Министарство пољопривреде.

— Лица, која у име 10 или више породица желе на иду у Јужне крајеве ради прегледа и пријема земље, обратиће се молбом са приложеним уредним пуномоћијем Министарству пољопривреде (Финансијски отсек) за бесплатну возњу (одлазак и повратак). Затражена бесплатна возња ради прегледа земље одобриће се само у нарочито оправданим случајевима и ако се у даном моменту према утврђеном годишњем колонизационом плану врши насељавање већих група на појединим већим комплексима слободног аграрног земљишта.

Чл. 11.

Насељеници, који су се већ преселили на додељену им земљу а кућу још нису саградили могу се за бесплатан превоз грађе обратити редовним путем Министарству пољопривреде са молбом за одобрење превоза. Уз молбу морају поднети уверење надлежног Савеза аграрних задруга — заједница, да раније нису добили грађу од Савеза за подизање кућа. Министарство пољопривреде када се увери у оправданост молбе издаће молиоцу упутницу за бесплатан превоз грађе.

— За бесплатан превоз грађе насељеници ће се према овом пропису обраћати Министарству пољопривреде — Финансијски отсек преко надлежне власти, која је по чл. 4. овог Правилника овлашћена за издавање упутница за кредитирање возарине, а она би уз доста-

ву молбе дала потребне податке о додели земље молиоцу и његовом насељењу са назначењем да ли је и у колимо оправдано тражење бесплатног превоза грађе.

IV.

НАЧИН КРЕДИТИРАЊА.

Чл. 12.

Кредитирање возарине за дефинитивно пресељење појединаца вршиће оно надлештво наведено у чл. 4. овог Правилника са чије се територије насељеник креће, и то код најближе жељезничке станице или паробродарског друштва.

За насељенике који су примили земљу у јужним крајевима државе а морају се враћати кући ради пресељења своје породице издаваће упутнице надлежна аграрна власт на чијој је територији насељеник добио земљу.

— Види приметбу код чл. 7. овог Правилника.

Чл. 13.

Насељеник који тражи кредитирање возарине мора поднети следећа документа:

а) уверење надлежне аграрне власти, да му је земља додељена и да је исту примио, као и да је осигурао стан за своју породицу;

б) уверење општине из које се сели са назначењем имена и сродства чланова породице према старешини, као и година старости сваког појединог члана;

в) уверење надлежне општине из које се сели са назначењем мртвог инвентара и тежине у килограмима; а за живи инвентар по називу и броју стоке као и приближну тежину у килограмима; и

г) она лица која купе земљу у јужним крајевима државе сем докумената назначених по тач. б. и в. морају поднети тапију или уверење од општинских управних власти првог степена, а ако је земљу купио од Савеза аграрних задруга у Скопљу, уверења Савеза да је купио земљу.

— За издавање уверења по тач. а) надлежна је она аграрна власт, која је по чл. 4. овлашћена за издавање упутница за кредитирање возарине.

— Уверења надлежне општине, издата у смислу тач. б) и в) овога члана, морају бити оверена од надлежне опште управне власти првог степена.

— У колико се по тач. 2) подноси тапија као доказ о извршеној куповини земље у Јужним крајевима она се може поднети и у овереном препису.

Чл. 14.

а) Насељеник са породицом има право на карту III. класе од полазне до упутне станице насељења и то за чланове породице од 4—10 година старости пола карте, а за чланове изнад 10 година целу карту;

б) насељеник има право на бесплатан превоз живог и мртвог инвентара највише до 20.000 кгр., а у случају превоза грађе још 10.000 килограма.

Чл. 15.

Надлежна аграрна власт овлашћена за издавање упутница за бесплатан превоз, када се увери у исправност докумената, издаће молиоцу — насељенику упутницу ако лично предстане, а у противном послаће му исту преко надлежне власти на

уручење. Уједно ће обавестити насељеника да упутницу има искористити најдаље за месец дана, јер у противном иста губи сваку важност.

— При тражењу упутнице за бесплатан превоз насељеници се имају обраћати или лично или молбом на надлежну аграрну власт (чл. 4.). У првом случају упутница им се лично предаје, а у другом случају доставиће им се преко надлежне опште управне власти првог степена. Одређени рок од месец дана, у коме се упутница има искористити, имао би тећи од дана предаје упутнице, те с тога власт, која упутницу предаје, има по службеној дужности утврдити дан извршене предаје.

Чл. 16.

Насељеник када прими упутницу мора је предати најближој жељезничкој станици и по истој тражити бесплатан превоз.

— Ако насељеник према пропису претходног члана не искористи упутницу у одређеном року од месец дана надлежна жељезничка станица код које се упутница налази имала би у духу овог прописа вратити исту на поништај оној аграрној власти, која је упутницу издала.

Чл. 17.

Оптант који су добили земљу путем аграрне реформе, а желе да се на исту населе имају преко надлежног посланства или консулата послати молбу са документима предвиђеним у чл. 13. ст. а), б) и в) овог Правилника, на Министарство пољопривреде које ће одредити овлашћену установу, да му изда упутницу за бесплатан превоз од

означеног места државне границе, до најближе жељезничке станице где је добио земљу.

— По овом пропису на терет буџета Министарства пољопривреде пада само кредитирање бесплатног превоза оптаната преко државне територије, а не и кредитирање возње преко територије страних држава.

Чл. 18.

Удужење насељеника — аграрна задруга — заједница као и Савези аграрних здруга — заједница, када за више својих чланова набаве грађевински материјал за градњу кућа, има право на бесплатан превоз, али за то треба претходно одобрење Министарства пољопривреде. Молби за одобрење бесплатног превоза има се приложити извештај надлежног Савеза аграрних заједница — задруга, да су насељеници настањени на територији истога и да живе на примљеној земљи, као и да ће грађевински материјал који набављају употребити за градњу кућа. Уз молбу има се приложити уговор или уверење о набавци грађе.

По тој молби ће Министарство пољопривреде донети решење и одредити надлежну овлашћену власт, да изда упутницу за бесплатан превоз.

— По овом пропису Министарство пољопривреде даје само одобрење за бесплатан превоз грађе, а издавање упутница врши она аграрна власт (чл. 4.) коју Министарство одреди.

V.

ИЗДАВАЊЕ УПУТНИЦА ЗА БЕСПАТАН ПРЕВОЗ

Чл. 19.

Кредитирање возарине за бесплатан превоз насељеника и њиховог живог и мртвог инвентара,

као и грађевинског материјала за подизање кућа, вршиће се упутницама издања Министарства пољопривреде. Образац истих налази се оштампан у овом Правилнику.

— Као докуменат за кредитирање возарине служе упутнице у табацима „уникат и дупликат”, а према обрасцу штампаном на крају овог Правилника. Све потребне податке за превоз особа и инвентара овлашћене власти имају подједнако уносити у уникат и дупликат упутнице.

Види чл. 21., 23., 33. и 34. овог Правилника.

Чл. 20.

Министарство пољопривреде снабдеваће овлашћене власти упутницама за бесплатан превоз.

Чл. 21.

Овлашћене власти за издавање упутница, када приме молбе са свима прописаним документима, код превоза породице, попуниће први део исте а код превоза инвентара и други део.

Упутница се мора попунити читко, тако, да се из сваке рубрике види, шта насељеник има за преселење, на основу које ће жељезничке станице или бродска друштва у државној експлоатацији моћи издати потребан број бесплатних карата — вагона.

Чл. 22.

Код кредитирања превоза на приватним жељезницама и бродовима поступак је исти као и у чл. 21. овог Правилника.

Чл. 23.

Упутнице ће бити у свескама од 100 комада, уникат и дупликат; нумерисане од броја 1. па на

даље. По једну свеску упутница добиће свака власт која је овлашћена за издавање истих.

Упутница се има поунити подједнако уникат и дупликат. Дупликат исте предаје се насељенику а уникат остаје код издаваоца.

VI.

ДУЖНОСТИ ОВЛАШЋЕНИХ УСТАНОВА ЗА ИЗДАВАЊЕ УПУТНИЦА

Чл. 24.

Шеф установе која је по чл. 4. овог Правилника овлашћена за издавање упутница за бесплатан превоз на државним железницама и бродовима у државној експлоатацији, као и на приватним железницама и бродовима, одредиће решењем једног свог чиновника који ће издавати упутнице и водити посао око издавања истих.

Упутнице ће потписивати шеф дотичне установе или његов заменик.

— По чл. 18. Правилника Министарства за аграрну реформу Бр. 26157/26. одређени чиновник по овлашћењу шефа надлежне власти вршио је све послове кредитирања возарине са правом потписивања бонова. Овим прописом предвиђено је да упутнице потписује искључиво шеф одређене аграрне власти или његов заменик како би се омогућио јачи надзор при издавању упутница.

Чл. 25.

Шеф надлештва као наредбодавац одговоран је солидарно са одређеним чиновником морално и материјално, за сваку злоупотребу и за сваки неправилан рад код издавања упутница.

Чл. 26.

Овлашћење установе, када испуне свеску упутница од 100 комада послаће одмах испуњену свеску (уникате) Министарству пољопривреде ради контроле и књижења у главну књигу пресељења.

— Кад се утроше свеске издатих упутница Министарство пољопривреде издаће нове серије свезака.

VII.

ЕВИДЕНЦИЈА ИЗДАТИХ УПУТНИЦА.

Чл. 27.

Све власти, које су одређене за издавање упутница за бесплатан превоз дужне су водити следеће књиге и то:

а) књигу евиденције издатих упутница са следећим рубрикама: редни број, породично и рођено име насељеника, име његовог оца, место рођења (општина, срез и бановина), полазна и упутна железничка станица односно паробродска станица, број чланова породице (колико изнад а колико испод 10 година старости), тежина живог и мртвог инвентара у килограмима, број решења издате упутнице, потпис насељеника који је упутницу примио или датум и број када и где је упутница послата, потпис лица које је упутницу издало односно потписало и напомена;

б) регистар у који се имају по азбучном реду уносити имена насељеника којима је издата упутница и редни број књиге евиденције.

— Чланови пресељене породице испод 4 године неће се уводити у књигу „евиденције издатих упутница”, јер се за њих према тач. а) чл. 14. овог Правилника не плаћа возарина.

Чл. 28.

Овлашћене власти за издавање упутница имају месечно (најдаље до 5 дана наредног месеца) послати Министарству пољопривреде оверен извод из књиге евиденције издатих упутница.

VIII.

ОБРАЧУН И ИСПЛАТА ИЗДАТИХ УПУТНИЦА.

Чл. 29.

Обрачун упутница са Генералном дирекцијом државних железница у Београду обављаће се сходно одредбама Правилника Министарства саобраћаја Г. Д. Бр. 17552/31. из депозита у готовом новцу.

Чл. 30.

Депозит у готовом новцу у висини двомесечног износа по приближном прорачуну превоза насељеника, Министарство пољопривреде положиће Генералној дирекцији државних железница у Београду.

Чл. 31.

Обрачун депозита, за извршени превоз насељеника у претходном месецу, вршиће се сваког месеца са Генералном дирекцијом државних железница у Београду.

Чл. 32.

За све извршене превозе у току једнога месеца, било то особа или инвентара, Генерална дирекција државних железница у Београду прикупиће сва документа од железничких станица и иста ће са упутницом (дупликат) и цивилним превозним регистром послати Министарству пољопривреде са извештајем о смањеном депозиту за вредност истих. Министарство пољопривреде на основу

примљених докумената вршиће обрачун депозита са главном државном благајном и генералном дирекцијом државних железница у Београду.

Чл. 33.

Обрачун за исплату кредитиране возарине са приватним железничким дирекцијама и бродским друштвима, од којих се буде тражило кредитирање возарине, вршиће Министарство пољопривреде сваког месеца и издаваће потребне налоге за исплату, пошто претходно рачуне испита и увери се о њиховој исправности.

Чл. 34.

Приватне железничке и бродске дирекције, прикупиће свакога месеца документа кредитиране возарине (товарне листове и упутнице) од својих железничких и бродских станица средити по реду и саставити рачун из кога треба да се види број докумената и њихов износ, који се потражује за исплату, затим ће јемствеником прошити сва документа заједно са рачуном и рачун са засебним актом послати Министарству пољопривреде на исплату.

Чл. 35.

Пуноважан је рачун за исплату онда, када буду железничком односно бродском обрачунском документу прикључене упутнице издате од стране Министарства пољопривреде или од стране овлашћених власти за издавање упутнице за бесплатну вожњу.

IX.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ.

Чл. 36.

Свима насељеницима без разлике, који се преселе о свом трошку неће се тај трошак повратити

од стране Министарства пољопривреде. С тога имају сви насељеници благовремено тражити одобрење тога бесплатног превоза од стране за то овлашћених власти. Исто важи и за Аграрне задруге — заједнице, као и за Савез грарних заједница — задруга, у случају превоза грађевинског материјала за изградњу насељеничких кућа.

— Овим прописом укинута је досадања пракса по којој је одобравана рефундација за возарину коју је насељеник платио.

Чл. 37.

Лице које злоупотреби издату упутницу одговараће по кривичном закону и дужно је накнадити држави учињену штету.

Чиновник одређен за издавање упутница за бесплатан превоз ово ће саопштити сваком лицу коме упутницу издаје.

— Саопштење из ст. 2. овог члана извршиће се лицу коме се упутница издаје, лично или путем спроводног акта којим се упутнице доставља. — Види приметбу код чл. 15. овог Правилника.

Чл. 38.

Власти овлашћене за издавање упутница дужне су тачно водити евиденцију по којој ће се у свако доба моћи извршити преглед.

Чл. 39.

За тачно извршење одредаба овог Правилника у погледу издавања упутница одговорни су на првом месту шефови овлашћених власти.

— Види чл. 25. овог Правилника.

Чл. 40.

Правилник овај ступа на снагу од дана када буде обнародован у „Службеним новинама” и од тада престаје да важи решење бившег Министарства за аграрну реформу Бр. 26156/26. од 24. јула 1926. године као и Правилник Бр. 26157 од 25. августа 1926. године.*)

Бр. 27850/VI. в
13. јуна 1931. год.
у Београду.

МИНИСТАР ПОЉОПРИВРЕДЕ,
Д-р Станко Шибеник, с. р.

*) Овај Правилник обнародован је у „Службеним Новинама” бр. 134. од 17. јуна 1931. год.

УНИМАЈ

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

УПУТНИЦА

Бр. _____

Министарство Пољопривреде, одобрава да на његов рачун може железнички паробродски ста-
ница, картирањем ове упутнице за путовање, издати возну карту (без билете) за
путовање наслеђенику
из села _____ срећа _____ бановине _____
породици _____ и то: до 4 год., испод 10 год. и изнад 10 год.

ЖЕЛЕЗНИЦОМ

ЛА Ђ О М

од _____ до _____

од _____ до _____

Словима свега особа: _____

(ако је издата упутница за вагоне, испуњити)

Шта носи од инвентара:

	Коша	Говеза	Сива	Магараци	Оваци	Кола	Живина кошца	Прваца	Људске хране	Сточне хране	Грање	Справа и алата	Укупно кг.	Примедба
Железницом														
Лађом														
Свега:														

Словима: килограма _____

Потпис _____

Жиг Уреда

НАПОМЕНА: Овај упутник испуњити из дупликата издатих упутница.

Издање Министарства Пољопривреде Бр. 27850

УПУТНИМАЈ

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

УПУТНИЦА

Бр. _____

Министарство Пољопривреде, одобрава да на његов рачун може железнички паробродски ста-
ница, картирањем ове упутнице за путовање, издати возну карту (без билете) за
путовање наслеђенику
из села _____ срећа _____ бановине _____
породици _____ и то: до 4 год., испод 10 год. и изнад 10 год.

ЖЕЛЕЗНИЦОМ

ЛА Ђ О М

од _____ до _____

од _____ до _____

Словима: свега особа _____

(ако је издата упутница за вагоне, испуњити)

Шта носи од инвентара:

	Коша	Говеза	Сива	Магараци	Оваци	Кола	Живина кошца	Прваца	Људске хране	Сточне хране	Грање	Справа и алата	Укупно кг.	Примедба
Железницом														
Лађом														
Свега:														

Словима: килограма _____

Потпис _____

Жиг Уреда

НАПОМЕНА: Овај дупликат садржити са обрачунским документом.

Издање Министарства Пољопривреде Бр. 27850

Шефу железничке паробродске станице

Достављају Вам се упутнице Бр. _____

с молбом да

изводите према распису Генералне Дирекције Држав. Железница у Београду Г.Д.Бр.

издати потребне вагоне за пресељење породице, ствари и инвентара на рачун Министарства Пољопривреде.

Потпис

САДРЖАЈ

Страна

Закон о насељавању јужних крајева

Глава	I.	Опште одредбе	3
Глава	II.	Органи Министарства пољопривреде за насељавање у јужним крајевима	14
Глава	III.	Саветодавни одбор	16
Глава	IV.	Комисије за ограничавање земљишта	19
Глава	V.	Додељивање земље	23
Глава	VI.	Аграрне задруге	60
Глава	VII.	Састав Врховног повереништва аграрне реформе и аграрних повереништава	66
Глава	VIII.	Казнена наређења	71
Глава	IX.	Материјална наређења	71
Глава	X.	Завршна и прелазна наређења	72

Додатак

		Решење Мин. пољопривреде Бр. 26451/VI. б.	83
		Правилник о бесплатном превозу насељеника, њиховог инвентара и начину плаћања возарине за превоз на државним жељезницама и бродовима у државној експлоатацији и на приватним жељезницама и бродовима:	
Одељак	I.	Опште одредбе	90
Одељак	II.	Право на издавање упутница за кредитирање возарине	92

Одељак III.	Лица која имају право на бесплатан превоз	94
Одељак IV.	Начин кредитирања	97
Одељак V.	Издавање упутница за бесплатан превоз	100
Одељак VI.	Дужности овлашћених установа за издавање упутница	102
Одељак VII.	Евиденција издатих упутница	103
Одељак VIII.	Обрачун и исплата издатих упутница	104
Одељак IX.	Завршне одредбе	105

*Јив. бр.
3 7696*

ИСПРАВКЕ:

- На страни 3 у 5. реду одоздо изоставити: *насељавање*
 На страни 31 у 10 реду одозго, место *државанима* треба *држављанима*.
 На страни 46 у 13. реду одоздо, место *магло* треба *могло*.
 На страни 53 у 3. реду одоздо, треба да стоји *одредбама*.
 На страни 66 у 20. реду одоздо, место *дневникара* треба *дневчара*.
 На страни 75 у 17. реду одозго, после користити треба изоставити *и*.
 На страни 7 у 4. реду одоздо, место *на* треба *са*.
 На страни 78 у 14 реду одоздо, после речи у Скопљу место *шачке* треба да стоји *запеша*.
 На страни 79 одмах испод §-а 59. треба као почетни ред додати: *(1) Све аграрне заједнице у јужним крајевима*
 На страни 79 у 9. реду одоздо, после речи постоје место *аграрна задруга* треба да стоји *аграрне заједнице*
 На страни 83 у 12. реду одоздо, место *бр. 8850/30* треба *бр. 8850/31*.
 На страни 89 у 3. реду одозго изоставити: *Министром унутрашњих послова и*
 На страни 91 у 8. реду одозго, после речи Возарина место *на* треба *за*.
 На страни 98 у 6. реду одозго, место *уверења* треба *уверење*.
 На страни 103 у 11 реду одоздо, после речи упутнице, додати *број издаше упушнице*,
 На страни 111 (садржај) после главе IX место VIII ставити X.